

393 BEGIJNHOFWONING NR. 11 (TURNHOUT)

Begijnhof 11 | 2300 Turnhout

BEGIJNHOFWONING NR. 11 - CHE-ANALYSE

Opgemaakt door **ARAT architecten**

Fraikinstraat 71 | 2200 Herentals | www.arat.be

T 014 24 86 90 | info@arat.be

Opgemaakt te Herentals | juni 2024

Opdrachtgever | **OCMW TURNHOUT**

Stationstraat 80 | 2300 Turnhout

Contactpersoon | Lieve Wouters

HOOFDSTUK 01 IDENTIFICATIE		9
01.01	SITUERING EN KADASTRAAL OVERZICHT	9
01.02	BESCHRIJVING ONROEREND ERFGOED (NR. 11-17)	9
01.03	BESCHERMING	9
 HOOFDSTUK 02 HISTORISCHE NOTA		13
02.01	GESCHIEDENIS VAN HET TURNHOUTSE BEGIJNHOF	13
02.01.01	<i>Algemene chronologie</i>	13
02.02	GESCHIEDENIS VAN BEGIJNHOFWONING NR. 11	15
02.02.01	<i>19de eeuw</i>	15
02.02.02	<i>Woninggroep</i>	16
02.03	TYOLOGIE	17
02.03.01	<i>Kempisch woonhuis versus de stadswoning</i>	17
02.03.02	<i>Stadswoning 19de-20ste eeuw</i>	18
02.04	SYNTHESE BOUWFASEN	20
 HOOFDSTUK 03 INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN		25
03.01	ANALYSE GRONDPLAN	25
03.01.01	<i>Beschrijving</i>	25
03.01.02	<i>Appreciatie</i>	25
03.02	EXTERIEUR	27
03.02.01	<i>Voorgevel</i>	27
03.02.02	<i>Achtergevel</i>	29
03.02.03	<i>Aanbouw achtergevel</i>	30
03.02.04	<i>Blinde zijgevel</i>	30
03.02.05	<i>Tuinberging</i>	31
03.02.06	<i>Tuin</i>	33
03.02.07	<i>Tuinmuur</i>	33
03.03	INTERIEUR	35
03.03.01	<i>Kelder</i>	35
03.03.02	<i>Begane grond</i>	35
03.03.03	<i>Aanbouw</i>	39
03.03.04	<i>Eerste verdieping</i>	43
03.03.05	<i>Zolder</i>	47

HOOFDSTUK 04 BOUWFYSISCHE ANALYSE		53
04.01	EXTERIEUR	53
04.01.01	<i>Voor- en zijgevel</i>	53
04.01.02	<i>Achtergevel</i>	53
04.01.03	<i>Bedaking</i>	53
04.01.04	<i>Aanbouw</i>	53
04.01.05	<i>Tuinberging</i>	55
04.01.06	<i>Tuinmuren</i>	55
04.01.07	<i>Schrijnwerk algemeen</i>	55
04.02	INTERIEUR	57
04.02.01	<i>Kelder</i>	57
04.02.02	<i>Begane grond en eerste verdieping</i>	57
04.02.03	<i>Zolder</i>	61
 HOOFDSTUK 05 SYNTHESE WAARDESTELLING		65
05.01	ALGEMENE APPRECIATIE EXTERIEUR	66
05.02	ALGEMENE APPRECIATIE INTERIEUR	67
 HOOFDSTUK 06 LITERATUUR EN ARCHIEF		71
06.01	LITERATUUR	71
06.02	ARCHIVALIA	71

HOOFDSTUK 01 IDENTIFICATIE

afb. 1: Overzichtskaat met de huidige toestand van het begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

afb. 2: GRB-kaart met aanduiding van beschermd monument sinds 2015 © Geoportaal.

afb. 3: GRB-kaart met aanduiding van beschermd cultuurhistorisch landschap sinds 1962 © Geoportaal.

afb. 4: GRB-kaart met aanduiding van UNESCO Werelderfgoed sinds 1998 © Geoportaal.

afb. 5: GRB-kaart met aanduiding van vastgestelde archeologische zone sinds 2016 © Geoportaal.

afb. 6: GRB-kaart met aanduiding van vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 2015 © Geoportaal.

01.01 SITUERING EN KADASTRAAL OVERZICHT

NAAM	Begijnhofwoning nr. 11
LIGGING	Begijnhof nr. 11, 2300 Turnhout
KADASTER	Turnhout, 4de afdeling, sectie Q, percelen 534B
DATERING	1889
BECHERMING	Beschermd als monument in 2015 Beschermd als cultuurhistorisch landschap in 1962: <i>voorgevels, de kerk, de grot en de schapenweide en de Sint Victorkapel</i> Beschermd als UNESCO erfgoed in 1998: <i>het begijnhof als geheel, met inbegrip van elke woning/ bouwkundige entiteit</i> Vastgesteld als archeologische zone in 2016: <i>geinventariseerd als onderdeel van de historische stadskern van Turnhout</i>
EIGENAAR	OCMW Turnhout

01.02 BESCHRIJVING ONROEREND ERFGOED (NR. 11-17)

Nummers 11 tot en met 17 vormen een vrijwel symmetrisch opgebouwd geheel van zes, hoger opgetrokken enkelhuizen en één dubbelhuis (nummer 14), respectievelijk van twee en drie travéeën en twee bouwlagen onder een doorlopend pannen zadeldak. De huizen hebben een 19de-eeuws uitzicht, maar zijn wellicht ouder van oorsprong [Aanvulling Arat: de huizen zijn volledige 19de-eeuwse, de oudere kern werd volledig gesloopt bij de heropbouw in de 19de eeuw].¹

Rode bakstenen lijstgevels op grijs geschilderde plint worden beëindigd met een zaagtandfries en een houten kroonlijst op klossen. De huizen hebben verankerde zij- en achtergevels, haakse achterbouwsels en aansluitende tuinen. De getoogde vensters en deuren zijn voorzien van dorpels van arduin en kleine roedeverdeling. Aan voorgevels zitten beluikte benedenvensters. De eenvoudige (verankerde) bakstenen achtergevels hebben rechthoekige en segmentboogvormige muuropeningen, haakse aanbouwsels en bijgebouwen achteraan in de tuin. In het interieur bewaart nummer veertien twee marmeren schouwmantels op het gelijkvloers.²

01.03 BESCHERMING

De begijnhofhuizen nr. 11 tot en met 17 zijn een onderdeel van de aanduiding van het beschermd monument van het begijnhof van Turnhout, geldig sinds 2015. Het begijnhof kent een complexe beschermingsgeschiedenis. Deze bescherming wordt voorafgegaan door drie beschermingsbesluiten die het begijnhof geheel of gedeeltelijk beschermden als monument of landschap. Deze beschermingen als monument werden opgeheven bij ministerieel besluit van 4 juni 2016 vervangen door deze bescherming als monument bij ministerieel besluit van 27 mei 2015.³

Naast deze beschermingen op Vlaams niveau, geniet het begijnhof sinds 1998 ook een erkenning als UNESCO werelderfgoed. Deze huizenrij behoort ook tot de Unesco werelderfgoed kernzone van het Begijnhof van Turnhout.

1 Geciteerd uit Agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Begijnhof [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122152> (Geraadpleegd op 04-04-2022); S. De Sadeleer en G. Plomteux, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.

2 Geciteerd uit Agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Begijnhof [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122152> (Geraadpleegd op 04-04-2022); S. De Sadeleer en G. Plomteux, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.

3 ‘Begijnhof Turnhout: Beschermd monument van 27-05-2015 tot heden’, Agentschap Onroerend erfgoed, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9758>, geraadpleegd op 24 juni 2024.

HOOFDSTUK 02

HISTORISCHE NOTA

Turnhout

4 Au bout de la longue rue du Béguin
hablement la princesse Marie de Gueldre
parc de son château. Quoique fortement
ques du XVIIe siècle.

02.01 GESCHIEDENIS VAN HET TURNHOUTSE BEGIJNHOF

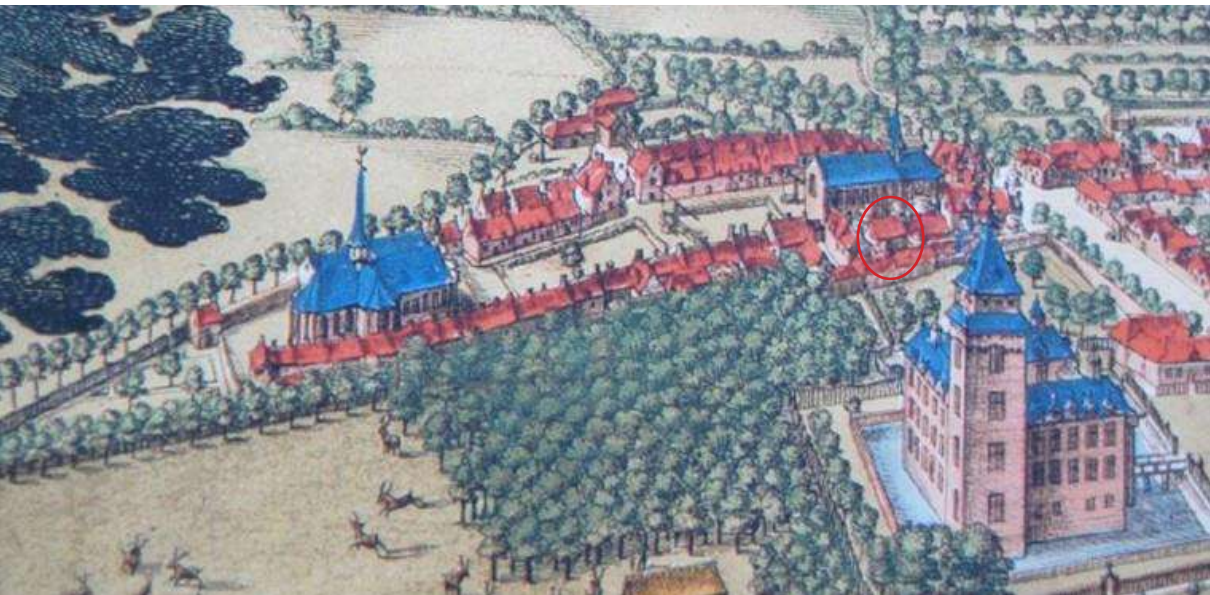
02.01.01 ALGEMENE CHRONOLOGIE

De historische bronnen geven geen oprichtingsdatum van het begijnhof van Turnhout prijs. De oudste vermelding dateert uit 1340. Het begijnhof van Turnhout kende drie grote uitbreidingsfases (afb. 7) en ontwikkelde zich tot een pleinbegijnhof. Het begijnhof vindt zijn oorsprong in de loop van de 14de eeuw. In 1562 is er een grote brand waardoor een deel van het begijnhof verwoest wordt, voornamelijk in het zuiden. Het begijnhof kende perioden van bloei in de 15de en de 17de eeuw. Tot 1642 bestond het begijnhof uit woningen rondom een kleine kerk en bevond de enige toegang tot het hof zich in het oosten (afb. 8). In de 17de eeuw kende het begijnhof een bouwwoede, met als resultaat de uitbreiding van het hof en de bouw van de barokke kerk. De langgerekte vorm is het gevolg van opeenvolgende 17de-eeuwse uitbreidingen in de lengterichting van het plein. In de 18e eeuw werd het achterste deel van het begijnhof aangelegd in de vorm waarin het plein vandaag nog herkenbaar is. Omstreeks 1777 had het begijnhof nagenoeg zijn huidige grondplan en vorm (afb. 9).

De westzijde van het begijnhof, ter hoogte van de woning nr. 11, werd reeds in de eerste helft van de 17de eeuw vergroot nadat de aartshertogen in 1618 de begijnen toelating verleenden om een stuk van de hertogelijke warande te gebruiken om het hof verder uit te breidden met woonhuizen (aangeduid in groene arcering op (afb. 7)).

Ten noorden van woning nr. 14 liep de ‘boschpoort’. Dit was een doorgang naar het achterliggende kasteel op de plaats waar zich nu de helft van woning nr. 14 bevindt. In 1617 vroegen de begijnen aan de prins van Oranje, Filips-Willem, die bij het tekenen van het Twaalfjarig bestand alle bezittingen van de Nassaus in de Zuidelijke Nederlanden ontving en dus ook het kasteel, of zij de boschpoort naar het kasteelwater mochten gebruiken. Dit zou onder meer nodig kunnen zijn in geval van brand en als nooduitgang bij troebelen. De vroegst gekende vermelding van de poort komt voor op een plattegrond van het begijnhof van Turnhout uit 1642 (afb. 8). Met de oostelijke uitbreiding van woning nr. 14 in 1902 verdween de doorgang voorgoed.⁴

De kaart uit 1642, de gravure van Vostermans (1667) en de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1778) weergeven een gedetailleerd beeld van de uitbreidingsfases van het begijnhof in de 17de en 18de eeuw. In vergelijking met de prent uit 1642 is het begijnhof op de gravure van Vostermans aan de westelijke zijde uitgebreid (afb. 10). Op het begijnhof bevinden zich nu twee kerken. Op de Ferrariskaart is het begijnhof nog verder uitgebreid aan de westelijke zijde en is nu volledig vol gebouwd. De oudste kerk is omstreeks 1777 reeds afgebroken. Het huidige perceel nr. 11, nabij de ‘boschpoort’, is reeds bebouwd, aangeduid met een rode cirkel.

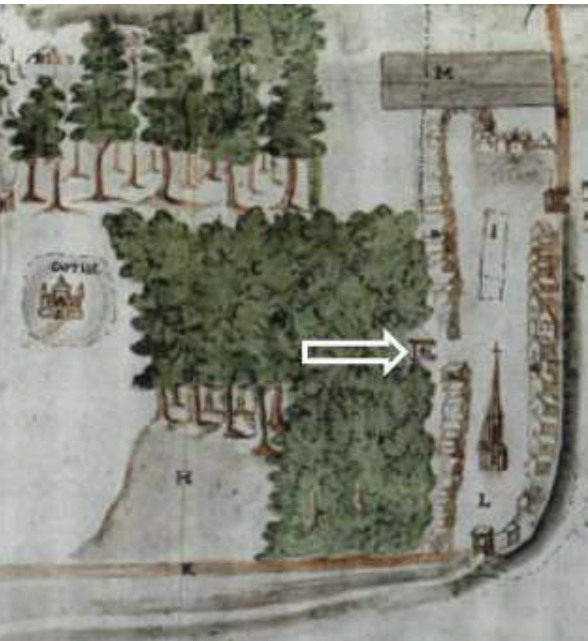
afb. 10: Gravure van Vostermans uit ca. 1667 © Stadsarchief Turnhout.

4 Hugo Vanden Bossche, Begijnen, begijnhoven en het begijnhof van Turnhout, 2013, Turnhout: 93.

- Fase 1: 14de en 15de eeuw
- Fase 2: eerste helft 17de eeuw
- Fase 3: tweede helft 17de eeuw
- Fase 4: 18de eeuw

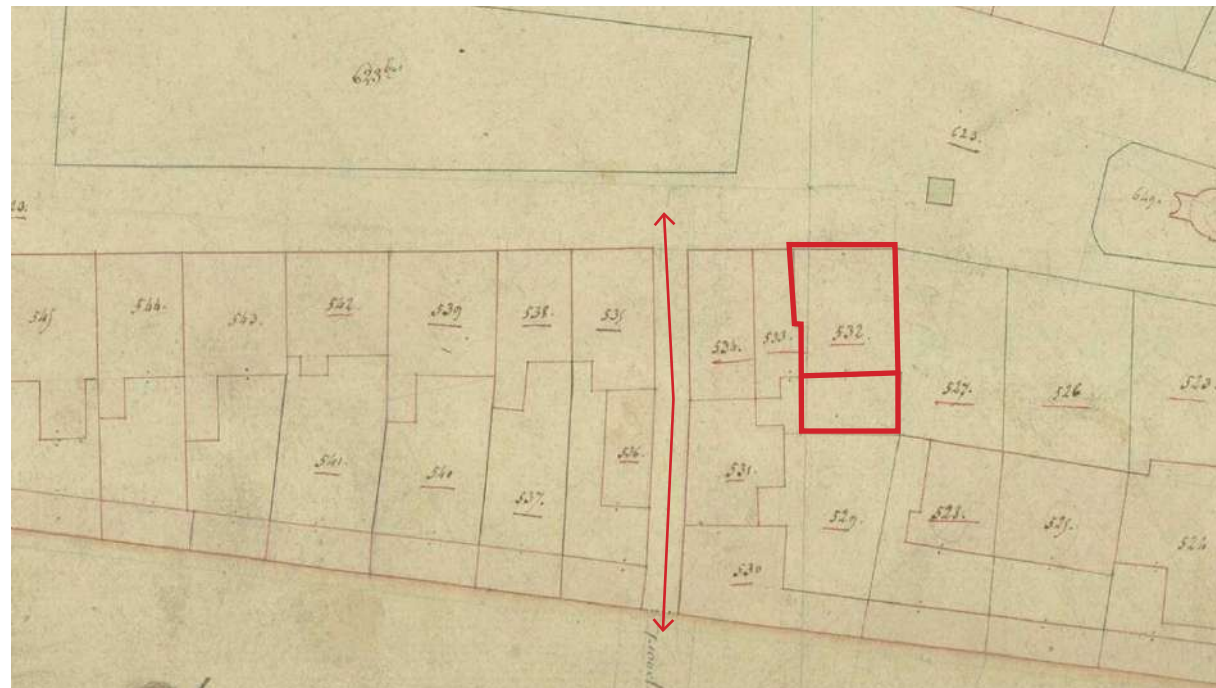
afb. 7: Overzichtskaat met de uitbreidingsfases van het Begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

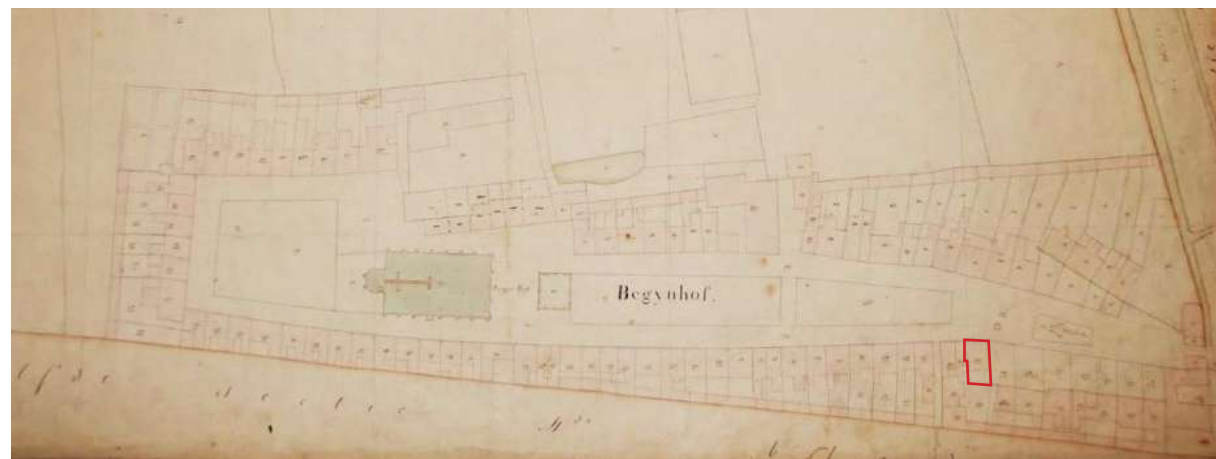
afb. 8: Kaart met zicht op het kasteel en het begijnhof met aanduiding van de ‘boschpoort’, s.n., 1642. Papier, pen, aquarel. 56,5 x 38 cm © Stadsarchief Turnhout.

afb. 9: 1778: Ferrariskaart © Geoportaal.

afb. 11: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart (4de afdeling, Q) met aanduiding van beginnhofwoning nr. 11 en de ‘boschpoort’ © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

afb. 12: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart (4de afdeling, Q): overzicht beginnhof © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

afb. 13: Luchtfoto: 2013-2015 van woningsgroep nr. 11 t.e.m. 17 © Geoportaal.

afb. 14: GRB-kaart: huidige situatie © Geoportaal.

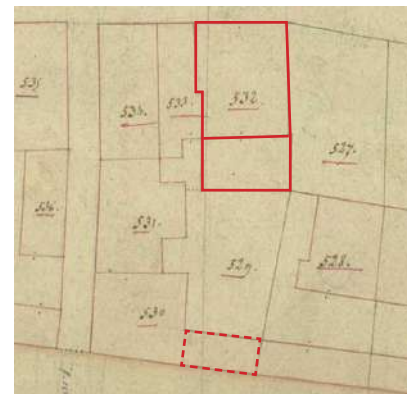
02.02 GESCHIEDENIS VAN BEGIJNHOFWONING NR. 11

02.02.01 19DE EEUW

In de 19de en 20ste eeuw worden er tal van wijzigingen op de verschillende percelen doorgevoerd: perceelgrenzen worden aangepast, bestaande woningen worden gesloopt, verbouwd en nieuwe woningen worden opgetrokken.

(1) 1834, primitieve kadasterkaart

Op de primitieve kadasterkaart (ca. 1834) staat op het perceel van huidige nr. 11 het oude breedhuis met kleine achterkoer opgetekend. De situatie lijkt nog sterk overeen te stemmen met het gezicht op de gravure van Vostermans uit 1667 waarbij het perceel bestaat uit een breedhuis met een hoofdvolume onder een zadeldak aan het plein, opgevolgd door open binnenkoer en verderop een smalle tuinberging onder een zadeldak.

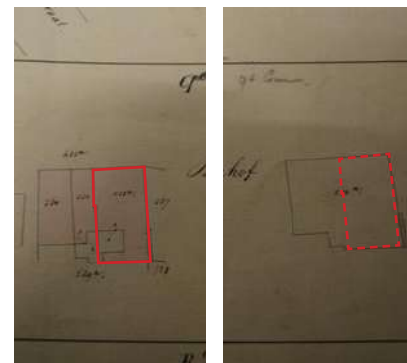
afb. 19: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart beginnwoning nr. 11 © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

(2) Tussen 1834-1889, schets ontbreekt

Tussen de periode 1834 en 1889 werd het breedhuis uitgebreid met aanbouw op de binnekoer waardoor de binnenplaats nog kleiner werd.

(3) 1888, schets 39

De gebouwen op de percelen 532, 533 en 534 worden afgebroken. De verschillende percelen worden samengevoegd tot één perceel 534. Hierbij werden de vermoedelijke zeventiende-eeuwse opklimmende woningen volledig afgebroken.

afb. 15: 1888, schets 39: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 16: 1888, schets 39: nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

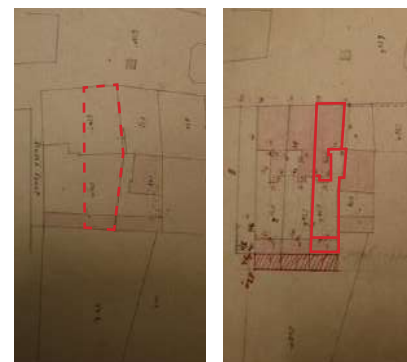
(4) 1889, schets 52

Het perceel 534 wordt opgesplitst in drie afzonderlijke percelen (nrs. 11-13) met elk een nieuw rechthoekig bouwvolume met aanbouw (cf. huidige situatie). Het volume van de losstaande tuinberging blijft behouden maar wordt met één travee naar voor geplaatst.

Kort nadien, tussen 1889 en 1902 worden de panden nr. 14 tot en met nr. 17 ook verbouwd en geüniformeerd met de huizenrij nr. 11-13. Een mutatieschets ontbreekt echter. De eerst volgende schets in 1902 toont een aangepast volume in vergelijking met de vorm van het perceel in 1848.

(5) 2024, GRB-kaart

De perceelgrens van woning nr. 11 op de huidige kadastrale legger komt ongeveer overeen met de situatie weergegeven in 1889 (afb. 14). De woning werd na 1889 enkel uitgebreid een veranda (2de helft 20ste eeuw).

afb. 17: 1889, schets 52: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 18: 1889, schets 52: nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

In de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd, waaronder de laat 19de-eeuwse huizenrij nr. 11 tot en met nr. 17. Dit type woning, met een negentiende-eeuwse gevel, komt zeer regelmatig voor op het begijnhof. In geheel kunnen we de groepering uitbreiden met de woningen 34-38, 46-47 en 55. Het is niet het meest voorkomend type gevel, maar wel representatief voor het begijnhof. De stijl van de voorgevels zijn dan weer voornamelijk het gevolg van de toenmalige voorkeur voor de Vlaamse neorenaissance en neotraditionele stijl.

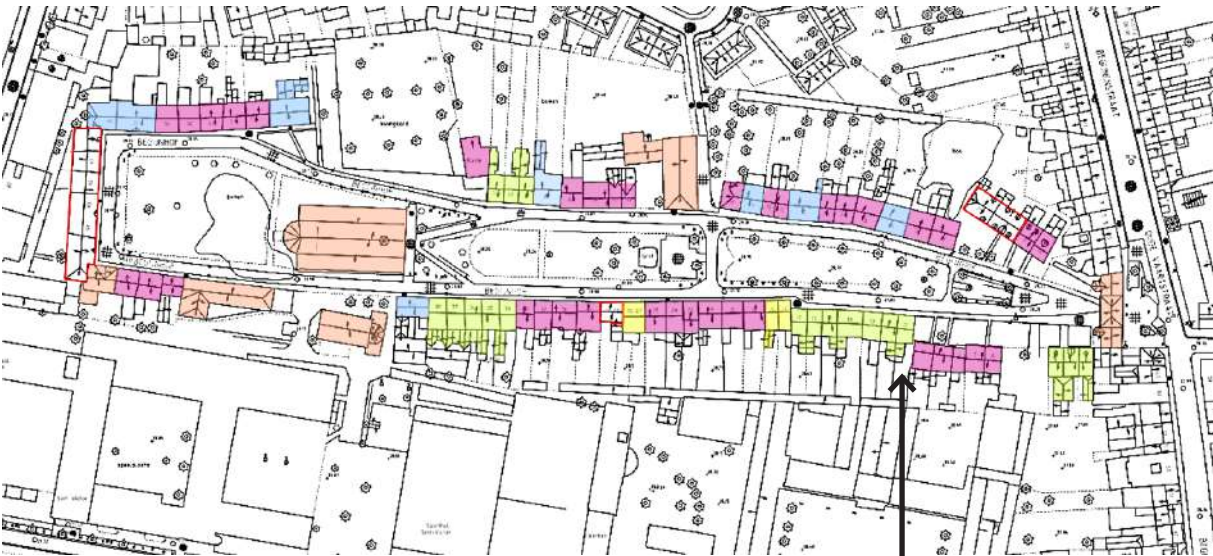
afb. 20: Eenheidsbebouwing woningen nrs. 11 t.e.m. 17 (tekening nr. 15 ontbreekt) © ARAT architecten.

02.03.01 KEMPISCH WOONHUIS VERSUS DE STADSWONING

De meeste woningen op het begijnhof hebben een aantal onderdelen die typisch zijn voor een “Kempische dorpswoning”. Toen de eerste stenen huizen in het begijnhof van Turnhout aan het begin van de 17de eeuw werden gebouwd, werd er logischerwijs teruggegrepen naar de op dat moment meest verspreide bouwwijze, zijnde het Kempische dorpswoonhuis dat aanvankelijk werd opgetrokken in vakwerkbouw met lemen wanden.

Een tweede type dat men terugvindt op het begijnhof is de typologie van het convent of pastoriwoning. Het merendeel van de conventen op het begijnhof van Turnhout werden in de loop van de 17de en 18de eeuw gebouwd en hadden een symmetrische opbouw met een centrale gang die van noord naar zuid door het huis liep, overeenkomstig met het grondplan van de gemiddelde Vlaamse pastorie uit de 18de eeuw.⁵

Een laatste type dat meervoudig voorkomt in het begijnhof is de woning die refereert naar stadswoning uit de 19de en 20ste eeuw.

afb. 21: Overzichtskaart met typologie van het Begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

Nr. 11

- 17de-eeuws grondplan - Kempisch woonhuis
- 18de-eeuw grondplan - Convent
- 19de-vroeg 20ste-eeuws - Stadswoning
- 19de-vroeg 20ste-eeuws – Stadswoning – Trap in het midden
- Functionele typologie
- Oorspronkelijke typologie niet meer afleesbaar of verdwenen

5 G. Vlaemynck, Pastorieën en pastoorswoningen te Brugge (1802-1914): een vergelijking tussen het centrum en de periferie, Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, 2007-2008: 17-19.

02.03.02 STADSWONING 19DE-20STE EEUW

De woninggroep nr. 11 tot 17 behoort qua planindeling tot het laatste type van stadswoning. In de loop van de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd die beantwoorden aan de typologie van de toenmalige stadswoning.⁶ De planopbouw bestaat typerend uit een lange corridor, die wordt verlicht door het bovenlicht boven de voordeur. De trap bevindt zich in het tweede deel van de hal. Naast de gang liggen twee aansluitende woonruimtes. Achter de hal bevindt zich een smalle uitbouw met de utilitaire ruimtes zoals de keuken, berging en badkamer. De woningen die in groep als stadswoningen werden opgetrokken hebben meestal (niet altijd) opeenvolgende grondplannen die elkaanders spiegelbeeld vormen. De opeenvolgende grondplannen van huizenrij nr. 11 tot 17 zijn in spiegelbeeld opgetrokken.

afb. 22: Grondplannen 7 woningen : nrs 11 t.e.m. 17 © ARAT architecten.

6 C. D’haese, Het 19de-eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue, 2011-2012.

De stijl van de voorgevels zijn dan weer voornamelijk het gevolg van de toenmalige voorkeur voor de Vlaamse neorenaissance. Ook in het interieur zijn er elementen die typisch zijn voor deze periode; in de hal tegels in dambordpatroon, planken vloeren met imitatieschildering, de spanjoletten van de ramen, de paneeldeuren met bijhorend beslag en de doorlopende trap met gedraaide spijlen.

Toch merken we dat de nieuwe woning nog steeds stilistisch is afgestemd op de bestaande typologie van de begijnhofwoningen. De gevels zijn in baksteen opgetrokken en niet witgekalkt, hoewel witkalken verplicht was in deze periode. Alle voorgevels moesten in een lichte kleur geschilderd worden om zo de lichtreflectie van de verlichting te verhogen.⁷ In de binnenkoer waren de gevels wel witgekalkt. De glasvlakken van de kruisvensters werden opgedeeld in kleine vierkanten. In de 19de eeuw was die niet gangbaar, vermoedelijk werd dit gedaan om toch aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Door de combinatie van deze twee stijlen heeft men ervoor gezorgd dat deze “stadsarchitectuur” zich toch perfect integreert. De nieuwe woningen sluiten qua exterieur aan op de oorspronkelijke bebouwing, maar hebben intern wél alle kenmerken van de 19de-eeuwse stadswoning i.p.v. de meeste oudere begijnhofwoningen.

afb. 23: Huizenrij straatgevels: nrs. 11 t.e.m. 17 © Foto genomen in april 2022.

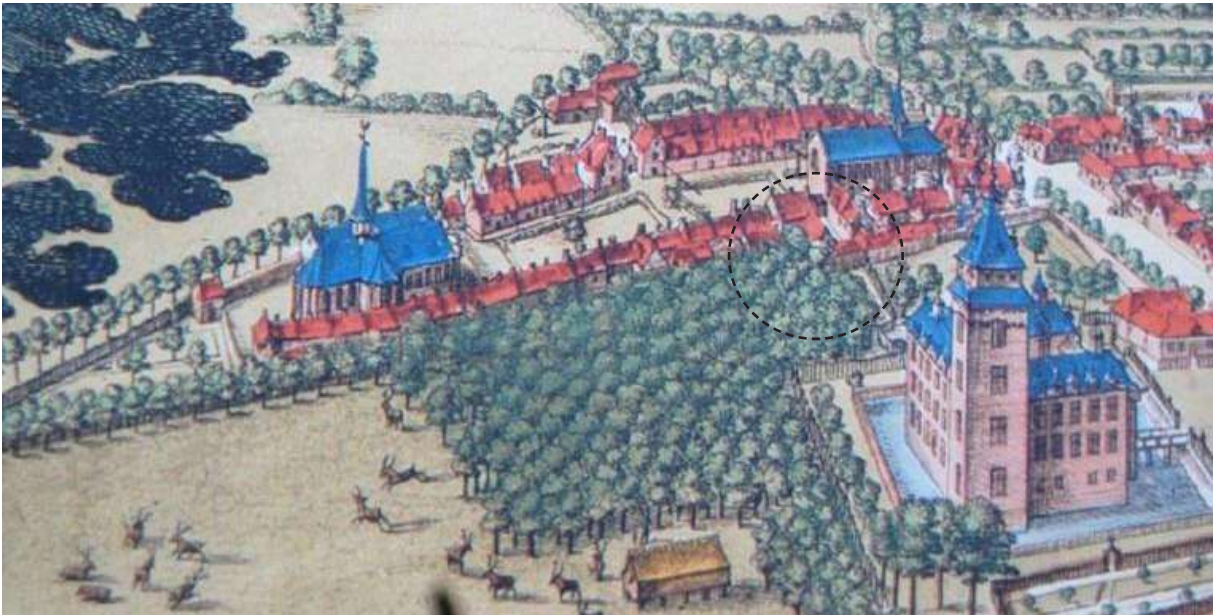

afb. 24: Huizenrij achtergevels: nrs. 12 t.e.m. 16 © Foto genomen in april 2022.

7 C. D’haese (2010-2011), Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 76.

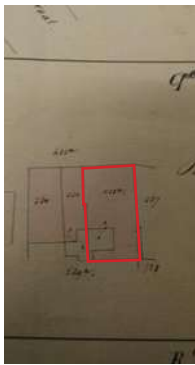
- 19de-eeuws bouwvolume
- Recente aanbouwen
- Verdwenen tussenmuur en deuropening

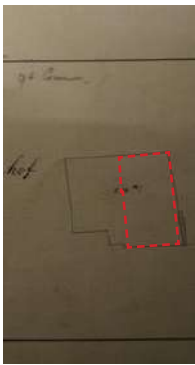
afb. 25: Gravure van Vostermans uit ca. 1667 met aanduiding van de 'boschpoort' © Stadsarchief Turnhout.

afb. 28: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart beginwoning nr. 11 © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

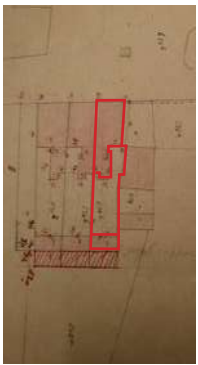
afb. 29: 1888, schets 39: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 30: 1888, schets 39: nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 31: 1889, schets 52: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 32: 1889, schets 52: nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 26: Luchtfoto: 2013-2015 van woningsgroep nr. 11 t.e.m. 17 © Geoportaal

afb. 27: GRB-kaart: huidige situatie © Geoportaal.

HOOFDSTUK 03

INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN

- 19de-eeuws bouwvolume
- Recente aanbouwen
- Verdwenen tussenmuur en deuropening

03.01 ANALYSE GRONDPLAN

03.01.01 BESCHRIJVING

De woningen nrs. 11 tot 17 werden op het einde van de 19de eeuw gebouwd naar de typologie van de toenmalige 19de- vroeg 20ste-eeuwse stadswoning. Hierbij werd de hoofdstructuur van de woning opgesplitst in een zijdelingse gang, met daarnaast twee woonkamers en in de achterbouw een keuken en/of badkamer. De inkomhal met traphal is aan de linker- of rechterkant van de woning gesitueerd. Het was belangrijk dat de traphal met natuurlijk licht verlicht kon worden, zo komt het dat de trap aan de achtergevel van de woning geplaatst werd. Op de tussenborden werd een venster geplaatst voor het natuurlijke licht.⁸ Verder bestaat de ruimteconfiguratie uit een kamer aan de voorgevel, met enfilade een tweede kamer die uitkijkt op de binnenkoer en toegang geeft tot de aanbouw. Beide ruimtes hadden een openhaard. Het 19de-eeuws volume van woning nr. 11 volgt deze typologie. De binnenkoer aan de woning werd in de tweede helft van de 20ste eeuw overdekt met een veranda (niet aansluitend bij begijnhof typologie en dus niet waardevol, gebruikte materialen sluiten ook niet aan bij de 19de-eeuwse woning).

De **kelder** is gebouwd in de eerste fase en behoort tot de oorspronkelijke 19de-eeuwse kern van de woning. De mogelijkheid dat de kelder stamt uit een oudere fase en dat men deze heeft overbouwd is hier niet aan de orde omdat de omtrek te strak samen valt met de planindeling van het gelijkvloers en omdat de gebruikte materialen (troggewelven) wijzen op een 19de-eeuwse kelder. Bovendien is de kelder identiek aan die van huizenrij nrs. 11-17, opgetrokken in 1889.

De **aanbouw** dateert ook uit de originele bouwphase in 1889, zichtbaar op de mutatieschets. Deze vroeg 20ste-eeuwse aanbouw zit onder een gezamenlijk zadeldak met de aanbouw van naastliggende woning nr. 12, en vertoont typologische overeenkomsten met de aanbouwen zoals deze geschetst werden in de gravure van Vostermans uit 1667. Dit zelfde type van aanbouw vindt men ook terug tussen woning nrs. 13 en 14 en nrs. 16 en 17. Recent werd de aanbouw uitgebreid met een extra berging onder licht aflopend dak, zonder erfgoedwaarde.

Aanvankelijk waren de woningen van de huizenrij nrs. 11 tot 17, op de **eerste verdieping** onderverdeelt in drie kamers en de traphal. Typisch is de kleinere kamer in het verlengde van de traphal, de overige twee kamers met openhaard zijn even groot als de onderliggende vertrekken. Deze planindeling is bewaard in woning nr. 11.

03.01.02 APPRECIATIE

- De laat 19de-eeuwse kern uit 1889 moet maximaal bewaard blijven. De ruimteconfiguratie is sinds 1899 onveranderd gebleven. Het aantal aanpassingen is eerder beperkt, met uitzondering van de kleine aanbouw & veranda, de uitbreking van de tussenwand met ensuite deur tussen het salon en eetkamer op de begane grond en het dichten van de binnendeur tussen het salon en de gang.
- Het trappenhuis van kelder tot zolderverdieping is een waardevol element en gemakkelijk begaanbaar en moet dus behouden blijven, zowel inplanting als materiaal.
- I.v.m. muuropeningen: indien er nood zou zijn aan wat meer onderlinge openheid moet men hier zeer omzichtig en gedoseerd met omspringen: een 19de-eeuwse woning is nu eenmaal geen loft en het is juist één van de karakteristieken dat dergelijke woningen bestonden uit afzonderlijke kamers (die makkelijker te verwarmen waren). Het heeft dus geen zin om muren te vervangen door kamer-overspannende liggers: op die manier verminkt men onherroepelijk de aanwezige kamerindeling. En zelfs indien deze indeling niet bruikbaar zouden zijn naar hedendaagse maatstaven, moet men bij een aanpassing steeds trachten om zoveel mogelijke aanknopingspunten met de oorspronkelijke toestand te behouden. Indien men twee kamers ruimtelijk met mekaar wil verbinden moet men bv. opteren voor een doorbraak in de muur i.p.v. een volledige kamerbrede uitbraak van de wand, zoals gebeurde tussen het salon en eetkamer. In geval van een opening blijven de contouren van de oorspronkelijke kamerindeling immers nog afleesbaar. Indien men opnieuw deuropening wilt maken van het salon naar de gang dient men gebruikt te maken van de gedichte deuropening.

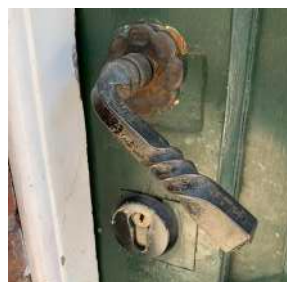
8 C. D'haese (2010-2011), Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 135.

afb. 34: Voorgevel

afb. 33: Kaarsendover

afb. 35: Deurkruk

afb. 36: Schoenschraaper

afb. 37: Luikbeslag

afb. 38: Rood beschilderd voegwerk

03.02 EXTERIEUR

03.02.01 VOORGEVEL

(1) Beschrijving

De hoekwoning is twee travéeën breed en heeft twee bouwlagen onder een doorlopend zadeldak. Het zadeldak is bedekt met stormpannen. De overgang t.o.v. het pannendak naar de blinde zijgevel is bedekt met loden slabben. Het zadel beschikt over één overdakse schouw en één klein dakvlakraam aan de straatkant. De woning heeft identieke gevel als woningen nrs. 12-13-16-17 (waarvan enkele in spiegelbeeld zijn opgetrokken).

De voorgevel bestaat uit baksteenmetselwerk dat in kruisverband gemetst is. Het metselwerk werd opgetrokken in rode machinale baksteen en de voegen werden platvol ingevoegd. Onder de fraaie wit geschilderde houten kroonlijst met geprofileerde gootklossen bevindt zich een bakstenen zaagtandfries. De ordonnantie van de gevel is symmetrisch opgebouwd. De woning bevat drie vensteropeningen en één deuropening onder een segmentboog. De drie vensteropeningen zijn identiek. De getoogde vensters en deuren zijn voorzien van dorpels van arduin en kleine roedeverdeling. Onder de hardstenen dorpels van de verdieping is het metselwerk met drie vertandingen geprofileerd. Aan voorgevel zit één beluikte benedenvenster. Onderaan is er een grijs geschilderde plint met vlak boven de stoep één ijzeren verluchtingsrooster en langs de voordeur één ijzeren voetschraper. Aan de linkerzijde hangt een lantaarn met een sierlijke gedecoreerde arm en een vierkante zwart geschilderde verluchtingskap (identiek met die aan nr. 15).

Aan de voorgevel werden verschillende banden aangebracht in rood beschilderd voegwerk. De banden bevinden zich ter hoogte van de tussenregels en geprofileerde vertandingen van de ramen (op het gelijkvloers en de verdieping) en ter hoogte van de zaagtandfries onder de kroonlijst. Deze afwerking is licht gedegradéerd, thans had dergelijke afwerking een grote impact op het uitzicht van een gevel. Dit soort van techniek wordt meermaals teruggevonden aan de buitengevels om raamomlijstingen, plinten en horizontale banden te accentueren en is een typisch element voor de baksteenarchitectuur uit deze periode. Bij restauratiewerken aan de gevel voert men best eerst materiaaltechnisch onderzoek uit naar de afwerkingslagen van het voegwerk.

De negentiende-eeuwse voordeur is een donkergroen geschilderde beplankte deur. Boven de deur is een decoratief wit beschilderd authentiek bovenlicht bewaard, uitgevoerd met een metalen roedeverdeling van 8 ruitjes, onder een segmentboog. Vanaf 1895 startte de huis-aan-huis postbedeling en werd een brievenbus in de deur noodzakelijk. De begijnhofwoningen kregen ook allemaal een huisnummer, dit plaatje hangt nog steeds naast de voordeur. Het onderste plaatje is een recente toevoeging (niet waardevol, omdat het geen ensemble vormt met de nummering met de andere begijnhofhuizen). De deuropening is voorzien van een trede in blauwe hardsteen en een segmentvormige boog in metselwerk.

In de getoogde ramen zijn de authentieke 19de-eeuwse houten vensterkozijnen met een metalen roedeverdeling (van 10 kleine ruitjes per vensterhelft, en 4 voor de bovenlichten) bewaard. De ruiten beschikken nog aover grotendeels getrokken vensterglas bevestigd met mastiek ('stopverf') in de glasroedes. Alleen de onderste helft van de vensters kan geopend worden. In principe was het niet meer gebruikelijk om in de 19de eeuw nog met kleinhouten te werken. Vermoedelijk heeft men dit hier toch bewust gedaan om aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Om deze reden alleen al moeten deze ramen behouden blijven. Alle ramen zijn ingevuld met authentiek 19de-eeuws houten schrijnwerk met ijzeren glasroedes en diamantkop-versiering op de tussenlatei. Ze hebben een lekdrempel uit blauwe hardsteen en segmentvormige bogen in metselwerk. Het venster op de benedenverdieping heeft luiken die aan de binnenzijde groen en wit (voor meer licht in het interieur wanneer deze gesloten zijn) en aan de buitenzijde groen beschilderd zijn. Deze beschildering komt bij verschillende woningen in het begijnhof voor. De luiken draaien in de oorspronkelijke smeedijzeren ogen en taats in de lekdrempen en kunnen vastgezet worden met ijzeren wervels. Het raam van de gelijkvloerse verdieping is op de stijl voorzien van een kaarsendover. Dit type raambeslag is erg zeldzaam en maar bij enkele andere begijnhofhuizen terug te vinden.

afb. 39: Storende aanbouwen (in rood aangegeven).

afb. 41: Achtergevel: tweede bouwlaag.

afb. 40: Overdekte binnenkoer (veranda) zijgevels en aanbouw.

(2) Appreciatie

De gevelordonnantie dient behouden te blijven. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen nrs. 11 t.e.m. 17. Het gaat om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving van het Turnhouts begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevel-elementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze “groep”.

Belangrijke elementen zijn het nog intact rood beschilderd voegwerk, behouden schrijnwerk van de inkomdeur met bovenlicht en de vensters met de oude roedeverdeling, de getrokken beglazing, de kaarsendover, de luiken, het verluchtingsrooster, de schoenschraper, de houten kroonlijst op klossen, de bakstenen zaagtandfries, de dorpels in blauwe hardsteen en geprofileerde vertandingen en de banden met het rood beschilderde voegwerk. Het origineel huisnummer dient behouden en onderhouden te worden, het recente huisnummer wordt bij voorkeur verwijderd.

03.02.02 ACHTERGEVEL

(1) Beschrijving

De achtergevel van het hoofdgebouw is eveneens opgetrokken in kruisverband gemetste bakstenen. Het zadeldak is bedekt met een mengeling van rode en gesmoorde stormpannen. Het pannendak loopt in één vlak door met dat van de geuur, er is geen scheiding merkbaar. Aan zijgevel is de dakrand bedekt met loden slabben. De gevel wordt bekroond door een eenvoudige houten wit geschilderde bakgoot op rechte gootklossen. Het regenwater wordt afgevoerd via een zinken buis die redelijk zichtbaar en deels horizontaal loopt over de rechtertravee van de achtergevel. Ter hoogte van de scheidingslijn met woning nr. 12 staat een licht uitspringend volume, restant van een schoorsteenkanaal. De achtergevel is ter hoogte van de verdiepingsvloeren van de eerste verdieping en zolder verankerd met rechte muurankers. De bakstenen gevel is op de benedenverdieping beige beschilderd met grijs beschilderde plint.

De eenvoudige verankerde bakstenen achtergevel heeft rechthoekige en segmentboogvormige muuropeningen. De gevel is identiek aan die van naastgelegen woningen uit dezelfde woninggroep. De gevel is symmetrisch opgebouwd met drie vensteropeningen waarvan het schrijnwerk en de vormgeving ongeveer gelijk zijn aan deze in de voorgevel. De getoogde ramen zijn ingevuld met houten vensterkozijnen met een kleine roedeverdeling, het schrijnwerk is reeds vernieuwd naar historisch model. Er zijn hardstenen dorpels voorzien en segmentvormige bogen in metselwerk. Op de begane grond is een origineel 19de-eeuws venster bewaard onder segmentboog, van hetzelfde type als de voorgevel. De kelderopening onder een segmentboog is grotendeels dichtgemetseld, met vernieuwde lagere rechthoekige vensteropening en schrijnwerk.

(2) Appreciatie

De gevel is onderdeel van een grotere groep gelijkaardige woningen. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen 11 t.e.m. 17. Het ging om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving van het Turnhouts begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevel-elementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze “groep”. Concreet komt het er op neer dat de gevels identiek moeten blijven qua materiaalgebruik, raamindeling en detaillering.

De gevelordonnantie moet men in zijn geheel behouden. Belangrijk zijn ook de vensters met de ijzeren roedeverdeling, de getrokken beglazing (indien nog aanwezig), de dorpels in blauwe hardsteen, de muurankers en de houten kroonlijst. Voor alle aanpassingswerken aan het parement dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Het primair materiaalgebruik moet strikt gerespecteerd blijven.

(1) Beschrijving

Tegen de hoofdbouw staat haaks op de achtergevel een laat 19de-eeuwse bakstenen volume aangebouwd met een zadeldak. Het bijgebouw vormt één geheel met de aanbouw van nr. 12. Bovenaan in de geveltop zijn er twee houten beplankte zolderluikjes (onder één houten latei), waarvan één van woning nr. 12. Er zitten twee rechte gevelankers in de achtergevel. Tegen de achtergevel werd later nog een kleinere aanbouw (onder aflopend dak) opgetrokken (niet waardevol). Het opgaand metselwerk van de zijgevel van de aanbouw is duidelijk vernieuwd/ hermetst en beschilderd in wit/ grijs voor de plint. Bovendien is het vernieuwd metselwerk uitgevoerd in halfsteensverband terwijl dat het bestaande nog aanwezige metselwerk in kruisverband is gemetst (te zien boven en links van het luikje in de geveltop). Het laat 19de-eeuwse vensterschrijnwerk in de keuken, in de zijgevel, werd gerecupereerd. Het rechthoekige venster van de badkamer is een recente ingreep en draagt geen erfgoedwaarde.

Dit volume komt ook al voor op de kadastrale schets van 1889. Het volume heeft een zadeldakje met rode stormpannen. In de nok van het dakje komt een kleine gemetste schouw uit met twee vernieuwde hoge schouwpijpen. Een derde vernieuwde schouwpijp komt uit het dakje van de lagere aanbouw. Dit volume van één travee breed, onder licht aflopend dakje, is opgemetseld in halfsteensverband, wat doet veronderstellen dat deze uitbreiding dateert na 2de helft van de 20ste eeuw. Het metselwerk is wit/ grijs voor de plint beschilderd. Het volume is afgesloten met donker groen beschilderde beglaasde deur. Regenafvoer in PVC.

De overdekte binnenkoer als veranda is een zeer recente aanpassing (en niet waardevolle ingreep die belevingswaarde van de begijnhofwoning verstoort). De muren zijn beige/ grijs voor de plint beschilderd. De vloer werd vernieuwd. De hofmuur is gemetst in halfsteensverband en onder de veranda mee beige/ grijs beschilderd. De veranda wordt aan de tuin afgesloten met een beglaasde paneeldeur, langs de buitenzijde donker groen beschilderd.

(2) Appreciatie

Dergelijke haakse aanbouw onder zadeldak komt bij de ganse reeks van deze woningen voor en zelfs bij andere woningen (bv. bij nrs. 14-15). Het gaat uiteraard “maar” om aangebouwde bergingen/ keukens die op zich geen uitzonderlijke bouwhistorische waarde hebben. Maar toch is het aan te raden om deze volumes te behouden, als een onderdeel van de woning zelf. Typische details zijn de luikjes en de gesloten kopse gevel. De aanbouw onder licht aflopend dak, de veranda en het rechthoekige raam en metselwerk in halfsteensverband zijn niet authentiek. De veranda is storend en dient verwijderd te worden. Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Men moet er ook op letten dat men bij het hermetsten het juiste verband gebruikt.

(1) Beschrijving

De blinde zijgevel is opgemetseld in rode baksteen in kruisverband, verankerd met meerdere rechte gevelankers ter hoogte van de verdiepingsvloeren en verankering van het dakgebint. Aan de voor- en achtergevel en ter hoogte van het schoorsteenkanaal is de zijgevel afgewerkt met licht vooruitspringende bakstenen pilasters. De dakrand is afgewerkt met een eenvoudige wit beschilderde houten lijst.

(2) Appreciatie

De zijgevel van de begijnhofwoning bestaat net als de voorgevel uit een karakteristieke baksteenarchitectuur met metselwerk in kruisverband en platvolle kalkvoegen. Het aanbrengen van versieringen of bekledingen op de gevels, in welke vorm dan ook, is verboden. Te allen tijde moeten de bijzondere kenmerken van het historische metselwerk gerespecteerd worden omdat deze elementen beeldbepalend zijn voor de gevels en bouwhistorische informatie verschaffen over de woning.

(1) Beschrijving

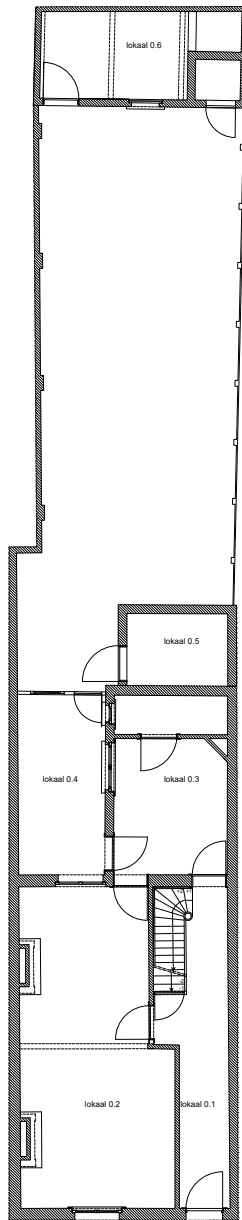
Achteraan de tuin is het buitenvolume van de originele tuinberging uit 1889 behouden. Het lessenaarsdak is bedekt met rode Vlaamse pannen. Het pannendak loopt in één vlak door met dat van de geburen nr. 12 en 13. De gevel is opgetrokken uit wit geschilderd metselwerk in kruisverband met grijs beschilderde plint. De gevel is verankerd met drie rechte muurankers ter hoogte van de balkenlaag. Het dakgebinte is vernieuwd, waarbij horizontale balkenlaag nog origineel is. De tuinmuur bevat drie openingen, een groen geschilderd houten luik, een wit beschilderd opengaand houten venster met ijzeren roedenverdeling en een groen geschilderde beplankte deur. Het deurbeslag met ijzeren slot van de beplankte is authentiek (erg verroest), deurkruk is vernieuwd. Tegen het opgaand metselwerk werden groen-witte imitatie vensterluiken geschilderd voor het raam.

Bij dit type van berging bevindt het venster zich centraal, waarbij langs de ene kant een paneeldeur is voorzien die toegang verschaft tot de berging en langs de andere kant een luik waarachter zich het aardappelenhok bevindt. Dit betreffen veelal de oudste tuinbergingen uit het begin van de 20ste eeuw. De authentieke plavuizenvloer is ook bewaard. De gevels zijn wit gekaleid. De berging kan gedateerd worden a.d.h.v. de mutatieschets in 1889.

(2) Appreciatie

Het buitenvolume van de tuinberging is te behouden. Dergelijke achterin liggende bijgebouwen werden altijd in groep gezet, ook wanneer de achterste perceelsgrens werd opgeschoven. De tuinberging van nr. 11 hoort samen met die van 12 en 13 en behoort tot de oudste type tuinbergingen uit het einde van de 19de eeuw. Bij dit type bevindt het venster zich centraal, waarbij langs de ene kant een paneeldeur is voorzien die toegang verschaft tot de berging en langs de andere kant een luik waarachter zich het aardappelenhok bevindt. Zeker in deze seriewoningen is ook het behoud van het lessenaarsdak belangrijk om deze samenhang niet te verstoren. Typische elementen, die zeker moeten behouden blijven zijn het nog intact voegwerk, het venster met de oude roede-verdeling, de getrokken beglazing (indien bewaard), imitatie luikbeschildering, de beplankte deur en luik, behouden luik- en deurbeslag, wit gekaleide binnenwanden, oude balkenlaag en plavuizenvloer. Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van een te harde cementmortel vermeden te worden.

afb. 42: Wilde kamperfoelie.

03.02.06 TUIN

(1) Beschrijving

Achter de veranda en aanbouw bevindt zich een vrij smalle tuin, begrensd door twee tuinmuren. Langs de achterkant wordt de tuin afgeboord door de tuingering. De tuin is aangelegd met een grasveld. Vooraan staat er een lage struik van wilde Kamperfoelie. Verder staan er nog enkele verwilderde heersers en klimop.

(2) Appreciatie

De aanleg van de tuin heeft geen bijzondere bouwhistorische waarde. Ook al gaat het niet om een bouwhistorische tuin: hij mag wel doorgaan als een tuin die aansluit bij het kader van het begijnhof. Wat betreft de aanplanting van de tuin gaat de voorkeur juist uit naar eenvoudige tuintjes met een grasveld, beukenhagen als tuinafsluitingen, perken met sierbloemen of kruiden en rechte smalle tuinpaden in gestampte aarde of gelijkaardige hedendaagse varianten. Ingewikkelde gesnoeide vormen van struiken zijn te vermijden. Normaal werden er nooit bomen geplant in de tuin, tenzij in de pastortuin. Ornamenten, allerhande follies en tuinhuisen (in een andere vorm dan voorgeschreven als erfgoedelementen) zijn hier niet op zijn plaats, net als vijvers, fontein en of zwembaden.

03.02.07 TUINMUUR

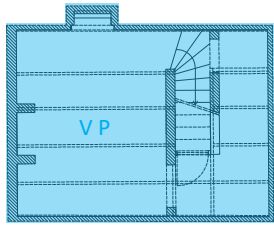
(1) Beschrijving

De bakstenen tuinmuur tegen de scheidingslijn met woning nr. 10 is gemetst in kruisverband met kalkmortel en is bovenaan afgedekt, deels met schuin gemetste koppen (origineel) en deels met dekstenen. De tuinmuur dient behouden en plaatselijk hersteld te worden met kalkmortel. Tegen de perceelsgrens met woning nr. 12 staat een recente afsluiting in betonplaten.

(2) Appreciatie

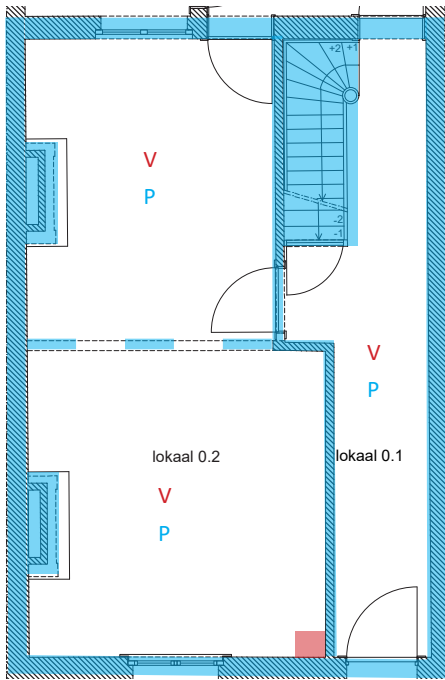
De bakstenen tuinmuur tegen de scheidingslijn met woning nr. 10 wordt als waardevol gequoteerd. Dergelijke bakstenen tuinmuren vind met op verschillende plaatsen terug in het begijnhof en hoort thuis bij de typologie van begijnhoftuinen. De gemetste tuinmuur t.o.v. woning 10 moet men behouden en herstellen met gemetste koppen. De recente afsluiting in betonplaten, tegen de perceelsgrens met woning nr. 12, heeft geen erfgoedwaarde en wordt bij voorkeur vervangen met een gemetste tuinmuur naar historisch model of door een beukenhaag (*Fagus sylvatica*).

-1

afb. 43: Kelder: huidige toestand juni 2024.

0

afb. 44: Inkomhal: huidige toestand juni 2024.

03.03 INTERIEUR

03.03.01 KELDER

(1) Vertrek -1.1

Vloer

De keldertrap is een originele gemetste steektrap in rode baksteen. De optreden zijn bijgewerkt met cementmortel. De vloer bestaat uit bakstenen met een zeer dunne kalkvoeg. De bakstenen keldervloer is in halfsteensverband gelegd. In kelders van 19de-eeuwse woningen werd dit materiaal systematischer gebruikt.

Wanden

De kelderwanden zijn afgewerkt met een wit beschilderde kalkpleister, welke op enkele plaatsen loskomt ten gevolge van opstijgend vocht in de muren. In de achterse ruimtes zijn deel van de wanden gecementeerd. Naar de binnenkoer toe zit een vierkante kelderopening waarin recent houten kader zit. In de binnenmuur tussen trap en kelder zit een gemetst boogsegment die een doorkijk geeft naar achterliggend ruimte.

Plafonds

Het plafond bestaat nog uit de originele 19de-eeuwse troggewelven, steunend op stalen I-profielen. De troggewelven zijn opgebouwd uit bakstenen schalen en stalen I-profielen die naderhand werden afgewerkt met een dunne wit beschilderde pleisterlaag.

Appreciatie

[Hoge erfgoedwaarde](#)

Deze onderdelen van de kelder dienen met zekerheid behouden te blijven: tussenmuur met boogopening, troggewelven met stalen I-profielen, gemetste trap, gekalkte en wit beschilderde wanden en bakstenenvloer.

03.03.02 BEGANE GROND

(1) Vertrek 0.1 (gang - traphal)

Vloer

De vloer is bekleed met een imitatie parket-vloerbekleding uit vinyl, zonder erfgoedwaarde. In 19de-eeuwse woningen lagen eerder witte en zwarte cementtegels in dambordpatroon in de hal. Deze tegels kwamen in opgang vanaf de tweede helft van de 19de eeuw. Ze waren goedkoper maar minder slijtvast dan de keramische tegels. Ze komen veelvuldig voor in de beginnhofwoningen ter vervanging van keramische tegels of dure natuursteen. Wellicht had de inkomhal van nr. 11 ook dergelijke cementtegels in dambordpatroon. In de naastgelegen woning nr. 12 bleven deze tegels wel bewaard.

Wanden

De wanden zijn vlak bepleisterd en behangen met papier en daarna wit geschilderd. De gang loopt door over de hele diepte van het huis maar is in het midden afgesloten door een recent beglaasde tussenwand met deur, zonder erfgoedwaarde.

Plafonds

Het plafond is vlak bepleisterd, zonder decoratief stucwerk.

Schrijnwerk

De voordeur is een wit geschilderde opgeklampte deur, het deurbeslag is vernieuwd. Boven de deur zien we het origineel gebogen achtdelig bovenlicht. De achterdeur en binnendeur naar kamer 0.2 zijn twee beglaasde paneeldeuren, waarvan de deur naar de aanbouw nog is ingevuld met het originele geribde beglazing. Verder is er nog één wit geschilderde stijldeur naar de kelder. Het schrijnwerk van de deuren zijn origineel maar het beslag werd reeds vervangen.

afb. 45: Begane grond, vertrek 0.1 traphal: huidige toestand juni 2024.

afb. 46: Begane grond, vertrek 0.2: huidige toestand juni 2024.

Trap

In het tweede deel van de gang bevindt zich de houten trap naar de verdieping. Deze bestaat uit twee rechte trapsteken, de trapbomen zijn zwart geschilderd, de traptreden zijn bekleed met tapijt, de trapleuning is zwart geschilderd. De spijlen van de borstwering of balustrade zijn wit geschilderd. Onder de trapsteek is de keldertrap afgesloten met een houten, wit geschilderde beglaasde wand met geribde ruiten. Waarvan alle originele geribde ruiten zijn bewaard.

Appreciatie

Hoge erfgoedwaarde

Elementen die hier zeker behouden dienen blijven zijn de doorlopende trap, de beglaasde kelderwand onder de trapsteek, de originele voordeur en bovenlicht. Alle deuren zijn te behouden: de voordeur, de kelderdeur en de deuren naar de woonplaats. Bijzondere aandacht gaat naar het binnenschrijnwerk van de beglaasde kelderwand, waarvan de glasroeden en geribde ruiten belangrijke te behouden erfgoedelementen zijn. Dit geldt tevens ook voor de beglaasde binenndeuren. De wanden dienen bij voorkeur bepleisterd blijven en in een lichte kleur geschilderd te worden.

Geen erfgoedwaarde

De vloerbekleding in vinyl in de hal is te verwijderen, mogelijk is de originele tegelvloer hieronder bewaard. Indien de originele tegelvloer te beschadigd is (door bv. lijmresten), wordt deze best vervangen met identiek exemplaar. Indien onder de vinyl geen originele vloer meer zit, wordt de vloer bij voorkeur vervangen met meer passende wit zwarte cementtegels in dambordpatroon. Het vernieuwde deurbeslag wordt bij voorkeur vervangen door uniforme deurkrukken naar historisch model. De beglaasde tussenwand is een recente ingreep en hoort niet thuis in de typologie van 19de-eeuwse begijnhofwoning. Er wordt een uitdoofbeleid aangeraden voor de beglaasde tussenwand met deur.

(2) Vertrek 0.2 (samenvoeging voorste kamer en achterste kamer)

Vloer

De vloer is betegeld met een wit-beige keramische tegel van recente makelij met bijhorende plinten. Deze vloer en plinten dragen geen erfgoedwaarde.

Wanden

De wanden zijn bepleisterd en beschilderd. Tegen de buitenmuur staan twee identieke schouwen met versierde beige beschilderde houten schouwmantels met decoratief lijstwerk en consoles in empire stijl, daterend uit de originele laat 19de-eeuwse bouwphase. De haardwand is reeds volledig dichtgemaakt en bepleisterd, waartegen een kachel werd geplaatst.

Plafonds

Het plafond is vlak bepleisterd en beschilderd.

Schrijnwerk

De dubbele deur die eertijds de kamers van elkaar scheiden is weg, evenals de deuromlijsting (bij woning nr. 14 is de deuromlijsting nog bewaard). Bij woning nr. 11 is de volgende tussenwand verdwenen waardoor de voor- en achterkamer nu één grote ruimte is. De opening is overspannen met een brede houten moerbalk.

In het voorste vertrek is de binnendeur naar de hal dichtgemaakt, de opening is volledig verdwenen onder vlak bepleisterde wand. De paneeldeur in het achterste vertrek is wel behouden, het beslag werd reeds vervangen. Verder zit er nog één beglaasde deur met geribde glazen naar de aanbouw.

De kamers worden verlicht door twee brede vensteropeningen, ingevuld met het authentieke wit beschilderd schrijnwerk uit de originele laat 19de-eeuwse bouwphase. Het raambeslag met spanjolet is ook behouden in de voor- en achtergevel. Recent werd er een op maat gemaakt voorzetraam geplaatst, dit om het oude glas en schrijnwerk te kunnen behouden.

afb. 48: Begane grond, vertrekken 0.2: huidige toestand maart: schrijnwerk 2024.

afb. 47: Begane grond, vertrek 0.2: huidige toestand juni 2024.

Appreciatie

Hoge erfgoedwaarde

In de oorspronkelijke planindeling ging het hier om twee afzonderlijke vertrekken, verbonden met een dubbele tussendeur. Het is wenselijk dat de opening onder brede moerbalk behouden blijft zodat het afleesbaar blijft dat het aanvankelijk ging om twee afzonderlijke vertrekken.

De originele (beglaasde) paneeldeuren dienen behouden te blijven. Deze voorste kamer was toegankelijk vanuit de gang (deur vermoedelijk in het midden van de wand naar analogie van woningengroep) maar deze werd dicht gemaakt. Indien men ooit opnieuw een deur wilt plaatsen moet men gebruik maken van de vroegere deuropening. Materiaaltechnisch onderzoek kan uitwijzen waar de originele deuropening lag (en mogelijk behouden is onder pleisterlaag zoals bij woning nr. 14).

De ramen in de voor- en achtergevel moeten behouden blijven, net zoals de originele scharnieren, duimen en het espagnolet.

De **haarden** in beide kamers zijn te behouden, hoewel de haardwand werd dichtgemaakt en de mantel beschilderd. De twee schouwen met houten schouwmantel dienen desondanks behouden te blijven. De schouwhaard in empire stijl heeft op zich eigenlijk geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en de haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal. Indien de kachels niet meer worden gebruikt dienen deze verwijderd te worden.

Geen erfgoedwaarde

De grijze tegels hebben geen historische waarde en passen niet echt in deze woning. De recente tegels moeten verwijderd worden en er wordt bij voorkeur terug een houten vloer gelegd (eventueel naar resultaten van materiaaltechnisch onderzoek).

03.03.03 AANBOUW

(3) Vertrek 0.3 (keuken)

Vloer

De vloer in de keuken is bedekt met recente vinylbekleding en zwarte plinten (zonder erfgoedwaarde). De deurdorpels zijn in een lichte natuursteen.

Wanden

De wanden zijn bepleisterd en vlak bepleisterd. Tegen de scheidingsmuur met naastliggende woning staat een bouwspoor van een hoekschouw waarvoor een kachel staat.

Plafonds

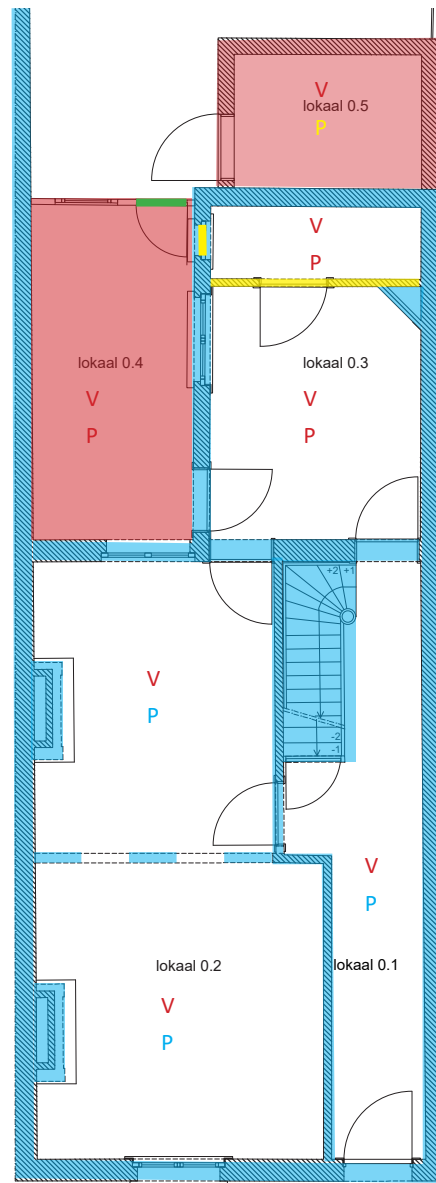
Het plafond is verlaagd.

Schrijnwerk

De keuken wordt verlicht door één laat 19de eeuws venster met origineel raambeslag, type raamschuif. De keuken bevat twee beglaasde paneeldeuren (naar hal en eetkamer) met geribd glas. Verder bevat de keuken één moderne schildersdeur naar de badkamer. De achterdeur is vernieuwd, beglaasde deur met wit glas en aan de buitenkant groen beschilderd.

Appreciatie

Deze aanbouw is wel oorspronkelijk (reeds terug te vinden op het plan van 1889) maar aantal van de elementen in deze keuken zijn reeds vervangen en hebben geen authentieke waarde. De keuken is een recente ingreep en heeft geen enkele historische waarde, evenals de interieurafwerking van de vloer- en plafondafwerking. De vinyl bekleding worden best vervangen met meer passende tegels. De nieuwe schildersdeur naar de toilet heeft geen erfgoedwaarde en dient niet behouden te blijven.

afb. 49: Begane grond, aanbouw: huidige toestand juni 2024..

afb. 50: Begane grond, veranda en aanbouw: huidige toestand juni 2024.

De beglaasde deur naar de veranda is van recente makelarij maar ook niet storend.

Hoge erfgoedwaarde

Het schrijnwerk is grotendeels nog wel origineel, met name de twee beglaasde binnendeuren en het venster met origineel raamschuif. Het restant van de verdwenen hoekhaard heeft op zich geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar de hoekkanaal moet wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal.

(4) Vertrek 0.3 (badkamer)

Vloer

De vloerbedekking is van recente makelij en draagt geen erfgoedwaarde.

Wanden

De wanden zijn deels betegeld en deels bepleisterd.

Plafonds

Het plafond is verlaagd.

Schrijnwerk

Er is een klein venster van recente makelarij met uitzicht op de veranda. De badkamer is toegankelijk via een recente schildersdeur.

Appreciatie

De interieurelementen in deze badkamer hebben geen erfgoedwaarde.

(5) Vertrek 0.4 (veranda)

Appreciatie

Geen erfgoedwaarde

De binnenkoer werd in een recentere periode verbouwd tot veranda. De huidige vloertegels, afkapping, en wand bekleed met houten latten dragen geen erfgoedwaarde.

Hoge erfgoedwaarde

De gemetselde buitenmuur van de achter- en zijgevel en van de tuinmuur zijn wit beschilderd met grijze beschilderde plint. Originele laat 19de-eeuwse muren zijn opgemetseld in kruisverband.

Positieve erfgoedwaarde

De achterdeur is een gerecupereerde beglaasde deur met roedeverdeling, voorzien van gerecupereerde marmeren deurdorpel.

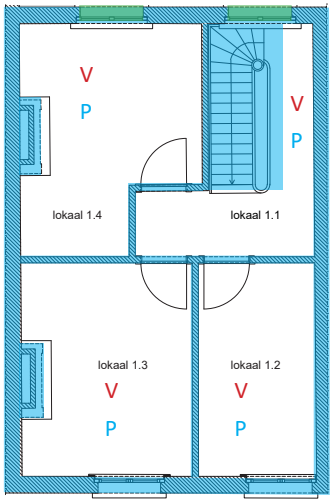
(6) Vertrek 0.5 (berging)

Appreciatie

Geen erfgoedwaarde

De tuinberging van één travee breed, achter de badkamer, is een latere uitbreiding en draag geen erfgoedwaarde. In de ruimte ligt een recente tegelvloer. De wanden zijn wit beschilderd en het plafond vlak bepleisterd. De berging is afgesloten door een eenvoudige beglaasde deur (daterend uit de 2de helft 20ste eeuw).

+1

afb. 51: Verdieping: traphal bordes: huidige toestand juni 2024.

afb. 53: Verdieping: traphal 1.1: huidige toestand juni 2024.

afb. 52: Verdieping: vertrek 1.2: huidige toestand juni 2024.

03.03.04 EERSTE VERDIEPING

De trappenhal op de eerste verdieping geeft toegang tot vier kamers.

(1) Vloer

De vloer is in alle vertrekken bedekt met een recente linoleumbekleding. Mogelijk is de authentieke plankenvloer hieronder bewaard. Er zijn wit (voor de slaapkamers) of zwart (voor de traphal) geschilderde houten plinten.

(2) Wanden

De wanden zijn vlak gepleisterd en wit beschilderd. In ruimte 1.3 en 1.4 staan in het midden van de ruimte tegen de scheidingswand twee identieke houten schouwmantels, afgewerkt met tablet en consoles. De haardwand is reeds volledig dichtgemaakt en bepleisterd. De schouwmantels zijn wit overschilderd.

(3) Plafonds

Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk. Onderzijden van de trapsteken en bordessen zijn eveneens vlak bepleisterd.

(4) Trap

De laat 19de-eeuwse houten trap met balustrade met gedraaide spijlen is bewaard. De trapboom en handgreep zijn zwart beschilderd en de gedraaide spijlen zijn wit beschilderd. De handgreep is bruin gebeitst. De treden zijn bekleed met tapijt.

(5) Schrijnwerk

In de hal bevinden zich drie identieke wit geschilderde paneeldeuren. De stijldeuren zijn nog origineel maar het beslag werd reeds vervangen.

Op de bovenverdieping bevinden er zich vier vensters van hetzelfde type, een groot witgeschilderd getoogd venster met een roedeverdeling. Het schrijnwerk van de twee vensters aan de straatkant is nog origineel, en aan de binnenkant voorzien van op maat gemaakt voorzetramen. De twee vensters aan de achtergevel werden vernieuwd naar historisch model. Bij het raam kan enkel het onderste deel geopend worden. Het espanjoletslot werd vervangen met een hedendaags model. De geprofileerde omlijsting met tablet, gordijnenkast en zijdelingse omlijstingslatten zijn wel nog origineel. De twee originele vensters aan de straatkant betreffen een 19de-eeuws houten schrijnwerk dat werd ingevuld met ijzeren glasroeden. De spanjolet, scharnieren en duimen zijn nog origineel. Eveneens nog enkele ruiten zijn voorzien van authentiek getrokken beglazingen.

afb. 55: Verdieping: vertrek 1.3: huidige toestand juni 2024.

afb. 54: Verdieping: vertrek 1.4: huidige toestand juni 2024.

(6) Appreciatie eerste verdieping

Hoge erfgoedwaarde

Te behouden elementen zijn: de schouwen, de authentieke vensters met beslag, getrokken beglazingen en ijzeren roedes, de plankenvloer (wellicht bewaard onder linoleumbekleding) en de plinten, de paneeldeuren en de bepleisterd plafonds.

De eenvoudige schouwhaard heeft op zich eigenlijk geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en de haard - omkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal.

Wat betreft de witte beschildering van de deuren en schouwmantels: men zou bij een restauratie moeten nazien of deze verflagen origineel zijn of onder deze verflagen andere lagen terug te vinden zijn.

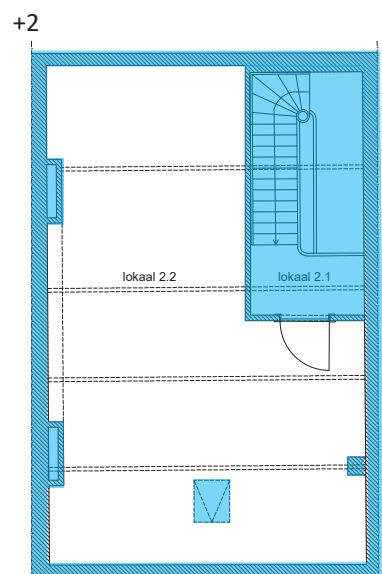
Positieve erfgoedwaarde

Hoewel de vensters (in de achtergevel) naar historisch model niet meer origineel zijn, past het schrijnwerk in de begijnhofwoning en maakt het deel uit van het ensemble

Geen erfgoedwaarde

De linoleum vloerbekledingen zijn storende elementen. Bij restauratie zou men best de plankenvloer herstellen. Men voert best hiervoor materiaaltechnisch onderzoek uit om na te gaan of dat de originele afwerkingslagen onder de recente bekledingen bewaard zijn gebleven.

Het huidige moderne deurbeslag past niet bij de originele stijldeuren. Wanneer men het deurbeslag zou vernieuwen is het belangrijk om dit te uniformiseren bij alle deuren, en bij voorkeur kiezen voor een model naar historisch model dat past bij de laat 19de-eeuwse paneeldeur.

afb. 56: Verdieping: traphal bordes: huidige toestand juni 2024.

afb. 57: Zolder: vertrek 2.1 traphal: huidige toestand juni 2024.

afb. 58: Zolder: vertrek 2.2: huidige toestand juni 2024.

03.03.05 ZOLDER

(1) Zoldertrap 2.1

Vloer

In de traphal boven ligt de originele brede plankenvloer zichtbaar.

Wanden

De wanden zijn vlak bepleisterd en wit beschilderd. Onderaan voorzien van eenvoudige houten plint, zwart beschilderd.

Plafonds

Vlak bepleisterd plafond, ook het schuin dakdeel (vermoedelijk bepleistering op houten latwerk).

Trap

De houten traptreden zijn ongeschilderd, evenals bij de trapleuning is de zwarte verf grotendeels verwijderd. De trapbomen zijn zwart beschilderd en de gedraaide spijlen zijn wit beschilderd.

Schrijnwerk

De zolder is toegankelijk via een authentieke 19de-eeuwse opgeklampte deur met origineel deurbeslag met ovale deurkruk. Aan één kant heeft de deur vijf verticale planken, de klampen aan de andere zijde zijn uitgewerkt als stijlen en regelwerk.

Appreciatie

[Hoge erfgoedwaarde](#)

De trap en de bepleisterde afwerking van de wanden en plafond moeten behouden blijven. De originele plankenvloer met houten plint in de hal is te behouden, eveneens de bewaarde originele zolderdeur, inclusief beslag.

(2) Vertrek 2.2 (zolderkamer)

Deze zolderkamer behoort tot het origineel laat 19de-eeuwse volume.

Vloer

De originele plankenvloer is intact bewaard, hoewel bedekt met isolatiemateriaal.

Wanden

De scheidingswanden en borstweringismuren zijn opgetrokken uit baksteenmetselwerk en zijn nog met de originele kalkpleister afgewerkt. Tegen de scheidingsmuur komen twee schouwkanalen samen aan de dakdoorgang tot één schouw met bovendakse schoorsteen. De schouwen bevatten onderaan twee toegangsluikjes om de schouw te reinigen. De bakstenen schouwkanalen zijn ook met kalkpleister afgewerkt.

Dakconstructie

De gebinten, gordingen en de kepers van de 19de-eeuwse kapconstructie zijn bewaard, met onderschoring van de nok. Aanvankelijk lagen de dakpannen zichtbaar op de panlatten. Recent werd een deel van de dakstructuur tussen de kepers geïsoleerd en met onderdakplaten opgevuld.

Schrijnwerk

De zolder is toegankelijk via een authentieke 19de-eeuwse opgeklampte deur met origineel deurbeslag met ovale deurkruk. Aan één kant heeft de deur vijf verticale planken, de klampen aan de andere zijde zijn uitgewerkt als stijlen en regelwerk. In het schuindakvlak zit nog een originele laat 19de-eeuwse lichtopening. Het schrijnwerk van het ijzeren dakvlakraam is erg roestig.

afb. 59: Zolder: vertrek 2.3: huidige toestand juni 2024.

afb. 60: Zolder: vertrek 2.3: huidige toestand juni 2024.

(3) Appreciatie zoldervertrekken

Belangrijk is dat de muurbepreistering, de gemetste schouwen, oude vloerplanken in samenhang met de houten vloerkepers en het houten dakgebinte bewaard blijven.

- Te behouden elementen zijn: houten vloerbeplanking, de gemetste schouwen, de originele bepleistering en kaleilagen, het schrijnwerk van de waardevolle zolderdeur inclusief deurbeslag en het ijzeren dakvlakvenster.
- De natuurlijke verlichting zal beperkt moeten blijven. Het inbrengen van meer daglicht ligt gevoelig: het ene dakraam aan de voorgevel kan men behouden, nieuwe dakkapellen bijplaatsen is sterk af te raden en zal waarschijnlijk niet vergund worden omdat de pleinzijde van het begijnhof als stadsgezicht én werelderfgoed is erkend. Het is daarbij belangrijk dat de bestaande harmonie gerespecteerd wordt en één van de karakteristieken van het Turnhoutse begijnhof is dat de zolders op enkele spaarzame uitzonderingen na, niet uitgebouwd werden met dakkapellen of zwaar uitgebouwde dakvolumes. Langs de achtergevel kan men hier wél dakramen bijplaatsen en voldoende licht betrekken op de zolder. Enkel met dakvlakramen en een gezamenlijke aanpak voor de woningengroep.

HOOFDSTUK 04

BOUWFYSISCHЕ ANALYSE

04.01 EXTERIEUR

04.01.01 VOOR- EN ZIJGEVEL

De voorgevel bevindt zich in algemene goede toestand. De baksteen is in goede staat en het voegwerk is intact. Bij de zijgevel is het voegwerk ter hoogte van de plint en de topgevel erg uitgespoeld. Onderaan de zijgevel komen de verflagen los welk wijst op opstijgend vocht in de muren. De puntgevel werd bovenaan deels hervoegd met een te harde cementmortel. Tevens moet men oppassen dat de klimplant het metselwerk niet beschadigd. De rood beschilderde voegen aan de voorgevel zijn sterk verweerd en zouden na materiaaltechnisch vooronderzoek van het voegwerk op termijn hersteld mogen worden. Gelijktijdig herstel van onzorgvuldig uitgevoerd voegwerk. De grijs geschilderde plint is in goede staat.

De metalen onderdelen, zoals het mondstuk van de regenwaterafvoer, luik- en deurbeslag en schoenschrapper zijn erg verroest en dienen een roestwerende behandeling te krijgen. Het schrijnwerk is in goede staat. Plaatselijk afschilfering van de verf, voornamelijk onderaan de vensters en aan de onderkant van de houten kroon- en daklijst. De houten kroonlijst op klossen bevindt zich algemeen in goede staat.

04.01.02 ACHTERGEVEL

De baksteen is plaatselijk beschadigd maar algemeen in goede staat. Op enkele plaatsen is het voegwerk sterk uitgespoeld. Ook bevindt zich boven het linkervenster een scheur in het parament. De scheur dient ingebonden te worden en het voegwerk moet bij een restauratie systematisch nagekeken en op sommige plaatsen hersteld worden. Op enkele plaatsen werden herstellingen gebeurd met cementmortel, voornamelijk bij de aanbouw. Dit moet men in de toekomst vermijden, beter gebruikt men kalk-cementmortel. De klimplanten dienen verwijderd te worden, dit kan het metselwerk beschadigen. De gevelankers moeten een roestwerende behandeling krijgen en zwart geschilderd worden. Het opgaand metselwerk is licht vervuild onder de muurankers. Bij een toekomstige restauratie zou men het vervuild oppervlakte van de gevel zacht kunnen reinigen (enkel in geval van risico op beschadigingen dus niet om louter esthetische redenen). De verflaag van de kroonlijst is licht verschaald. IJzeren restanten in de gevel die geen nut meer hebben dienen verwijderd te worden.

Het schrijnwerk van de venster is in goede staat (zijn reeds vernieuwd naar historisch model). het is voornamelijk het schrijnwerk van de daklijst en het luikje in de aanbouw dat is verschaald en opnieuw geschilderd moet worden.

04.01.03 BEDAKING

Het pannendak verkeert in goede staat. Nazicht en herstel verzakking pannen, aansluiting dakbedekking en opgaand muurwerk. Herstellen houdt o.a. in de beschadigde en sterk verweerde pannen vervangen door soortgelijke exemplaren en nokpannen aanwerken met een kalkrijke mortel, bij voorkeur met toevoeging van een wapeningsvezel (bv. koehaar of een modern equivalent). De aansluitingen van het dakvenster aan de voorgevel moeten worden nagezien. De aansluiting t.o.v. de schouwen dienen nagekeken te worden. Als de schouw niet meer gebruik zal worden kan men ze best dicht maken zodat er geen regeninslag voorkomt (indien dit nog niet is gebeurt, na te kijken). Als men de schouwen in de aanbouw niet meer gebruikt kan men deze recente schouwpijpen beter verwijderen. Indien deze nog functioneel zijn worden ze best vervangen met keramieke exemplaar dat beter past in de begijnhoftypologie.

04.01.04 AANBOUW

De gevels zijn in goede staat en het voegwerk is intact. Bij het hermeten van de achtergevel van de oorspronkelijke aanbouw heeft men cementmortel gebruikt, het gebruik hiervan moet men in de toekomst vermijden. Er moet gebruik gemaakt worden van kalk-cementmortel. Ook het aansmeren van de eindpannen met cementmortel moet vermeden worden. Het zolderluik en latei moeten herschilderd worden. De gevelankers zijn roestig en moeten een roestwerkende behandeling krijgen. De PVC golfplaten van het afdakje aan de kleine uitbreiding dient volledig verwijderd te worden (storend element).

afb. 61: Gedegradeerd rood voegwerk, voorgevel.

afb. 62: Plaatselijke afschilfering verflaag schrijnwerk: vensters en buitenluiken, voorgevel.

afb. 63: Plaatselijk uitgespoeld voegwerk, voornamelijk ter hoogte van de bouwnaad, achtergevel.

afb. 64: Verroeste onderdelen van ijzeren onderdelen: voetstuk regenafvoer en luikbeslag.

afb. 67: Plaatselijke afschilfering verflaag kroonlijst

afb. 65: Slordig voegwerk.

afb. 66: Verroeste onderdelen van ijzeren onderdelen: deurbeslag en voetschraper.

afb. 68: Scheur in bakstenen parament, uitgespoeld voegwerk (overdakse schouw), open loden slabben aan schoorsteen, verschaalde verflaag daklijst en verroest muurankers.

afb. 74: Verschaalde verflaag.

afb. 69: Uitgespoeld voegwerk, cementmortelvoegen en verschaalde verflaag daklijst (zijgevel)

afb. 70: Voegwerk in cementmortel en verschaalde verflaag luik (aanbouw)

afb. 73: cementvoegwerk + verschaalde verflaag schrijnwerk

afb. 72: Uitgespoeld voegwerk aan plint (zijgevel).

afb. 71: Verschaalde verflagen schrijnwerk.

04.01.05 TUINBERGING

De beplantingen tegen de voorgevel (aardappelen luik is helemaal begroeid) en op het dak moeten degelijk verwijderd worden. Daarna zullen de voegen en vermoedelijk ook gedeeltelijk het metselwerk hersteld moeten worden. Het schrijnwerk moet punctueel worden nagezien en hersteld, en een herschildering van het schrijnwerk in de correcte historische kleur is aangewezen. Het schrijnwerk van de inkomdeur en luik moet worden behandeld en herschilderd in dezelfde groene kleur als de andere tuinberingen, het schrijnwerk van het venster dient haar witte kleur te behouden. Het pannendak en houten draagstructuur dient worden nagekeken en punctueel worden hersteld. Het aanplanten van woekerplanten zoals klimop is best te vermijden. Het hang en sluitwerk is erg roestig en dient roestwerende behandeling te krijgen.

04.01.06 TUINMUREN

Het voegwerk van de tuinmuur is erg uitgespoeld en moet systematisch worden nagezien en hersteld. De begroeiing tegen de gevels is te verwijderen of goed te onderhouden, waarbij men zeker de voegen moet nakijken om schade ten gevolge van ingroeïende planten en wortels te voorkomen. Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van te harde cementmortel vermeden te worden. De betonnen platen die dienen als tuinmuur kunnen vervangen worden met een meer passende invulling, bij voorkeur vervangen door een beukenhaag of een bakstenen tuinmuur naar historisch model.

04.01.07 SCHRIJNWERK ALGEMEEN

Gezien de bouwhistorische waarde van het bewaarde buitenschrijnwerk in de voorgevel, de achtergevel en tuinberging moet er getracht worden deze te behouden. In het algemeen is het schrijnwerk in het verleden relatief goed onderhouden (met uitzondering van de tuinberging). Men zal wel rekening moeten houden met een gedetailleerd nazicht en punctueel herstel van aangetaste en verzwakte delen.

Het hang- en sluitwerk moet nagezien worden. Indien mogelijk moeten recentere uitvoeringen van de espagnoletten vervangen worden door authentiekere 19de-eeuwse modellen. In de achtergevel werd op de eerste verdieping het schrijnwerk van de twee vensters reeds vervangen, weliswaar naar historische model maar met modern vensterbeslag.

afb. 75: Verschaalde verflagen schrijnwerk (tuinberging) en uitgespoeld voegwerk tuinmuur.

afb. 76: Verschaalde verflagen schrijnwerk en roestig deurbeslag (tuinberging).

afb. 77: Kelder: vochtplekken, roestige ijzeren ligger en afschilferende pleisterlaag, huidige toestand 2024.

afb. 78: Vochtplekken, begane grond.

afb. 79: Beschilderde schouwmantel en vochtplekken, salon.

afb. 80: Scheuren en vochtplekken in pleisterlaag.

afb. 81: Authentiek 19de-eeuws venster met ijzeren glasroeden waarvan de witte verflaag afschilfert.

04.02 INTERIEUR

04.02.01 KELDER

Op de wanden en vloeren zijn er kleurverschillen en zoutuitbloeiingen ten gevolge van capillaire aanzuiging van grond- en of oppervlaktewater merkbaar. Als gevolg van de vochtschade zijn de kalkverflagen op enkele plaatsen reeds losgekomen. Een echte waterdichte bekuiping op basis van cement is hier uit den boze: men aanvaardt best de lichte verkleuringen en de beperkte capillaire vochtinfiltratie als een onvermijdelijke karakteristiek van dergelijke oude bakstenen keldervloer. De plavuizenvloer verkeert in goede staat maar zijn bevuild met stof, kalk en moeten worden schoongemaakt.

Op enkele plaatsen waar de kalkpleister los kwam ten gevolge van opstijgend vocht dient de kalkwitsellagen en bepleistering te worden hersteld. De ijzeren liggers van de troggewelven zijn mee gekalkt, deze dienen nagekeken te worden en kunnen preventief een roestwerende behandeling krijgen. Op enkele plaatsen waar de kalkwitsellaag is verdwenen, is het troggewelf reeds ingeroest.

Te allen tijde moet vermeden worden dat historisch waardevolle kelders gereduceerd worden tot technische kruipruimtes.

Algemeen:

- Herstellen van kalkbepleistering wanden, gewelven, troggewelven
- Herschilderen met dampopen witte kalkverf
- Roestwerende behandeling van stalen elementen (I-profielen)
- Herstel van bakstenen keldertrappen
- Reiniging en punctueel herstel van de plavuizenvloer/bakstenen vloer
- Nazicht en herstel houten schrijnwerk kelderopening

04.02.02 BEGANE GROND EN EERSTE VERDIEPING

De interieurelementen verkeren algemeen in goede staat. Op de begane grond heeft men vooral vochtschade die afwerkingslagen doen degraderen. Het zijn voornamelijk storende ingrepen en recente bekledingen die de erfgoedelementen schaden.

(1) Plafonds

Algemeen bepleistering

Er bevinden zich enkele scheuren in het vlak bepleisterde plafond, o.a. in het salon en in de slaapkamers. De scheuren dienen punctueel hersteld te worden zonder dat alle bepleistering moet worden verwijderd. De scheuren dient men te herstellen met een compatibele pleister en het schilderwerk te hernemen met een verf die compatibel is met de ondergrond. Het (authentieke) pleisterwerk moet zoveel mogelijk behouden blijven. Herstellingen moeten gebeuren met traditionele materialen en technieken.

Verlaagde plafonds

In de aanbouw uit 1889 zijn de plafonds voorzien van een verlaagd plafond. Verlaagde plafonds hebben geen bouwhistorische waarde en vertoren de ruimtelijkheid. Er wordt best vooropgesteld deze voorzichtig weg te breken met de nodige aandacht voor oudere plafonds die hierboven aanwezig kunnen zijn.

(2) Vloeren

Tegelvloeren

Storende tegels worden best vervangen door cementtegels die passen in de historische context van het gebouw. De recente vloertegels worden bij voorkeur vervangen met meer passende wit zwarte cementtegels in dambordpatroon. Dit geldt ook voor de vloertegels in de aanbouw. In het salon en de eetkamer zou men ook plankenvloer kunnen leggen.

afb. 82: Scheuren in pleisterlagen (verdieping).

afb. 83: Scheuren in pleisterlagen (verdieping).

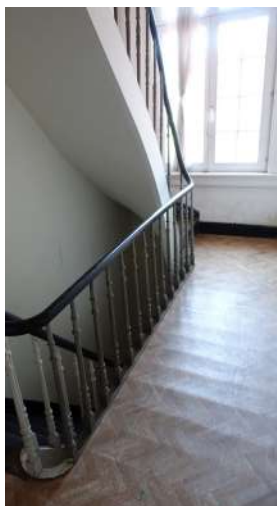
afb. 84: Gebarsten ruit (verdieping, voorgevel).

afb. 85: Afschilferende verflaag op ijzeren glasroeden (verdieping).

afb. 86: Scheur in pleisterwerk en linoleum vloerbekledingen (verdieping).

afb. 87: Modern deurbeslag en witte overschilderde afwerkingslagen (verdieping).

Houten vloeren

Op de verdieping zijn overal de oude houten vloeren bedekt met vinyl/linoleum. De staat hiervan kon niet onderzocht worden. Indien oude plankenvloeren zijn bewaard moeten deze hersteld worden na het verwijderen van de recentere afwerkingslagen. De nodige aandacht moet uitgaan naar oude afwerkingstechnieken, zoals bijvoorbeeld tapijtimitatieschilderingen o.d.

(3) Muurafwerking

Door het behangpapier is de staat van de wanden moeilijk te bepalen. Het behangpapier is niet waardevol, mogelijk is hieronder nog originele bepleisterde binnenafwerking bewaard. Op een groot aantal plaatsen komt het behangpapier onderaan lichtjes los wat wijst op vocht in de muren. Evenals de vochtplekken onderaan de wanden bevestigen dit. De recente behangpapieren e.a. worden best weggenomen om het pleisterwerk te herstellen. Mogelijk is een behandeling van de muren tegen vocht nodig. De wanden/muren worden best terug afgewerkt met een eenvoudige houten plint. Bij elke ingreep moet de nodige aandacht uitgaan naar de stratigrafie van de afwerking, want het is best mogelijk dat er onder de recente afwerkingslagen nog oude behangpapieren of marmerimitatieschilderingen bewaard bleven. Dergelijke oude afwerkingslagen worden best gerestaureerd. Wanneer dit niet haalbaar blijkt, blijven ze best in situ bewaard en worden ze alvorens ze te bedekken met nieuw behang (o.d.) eerst beschermd met Japans papier.

(4) Afwerkingslagen

Veel van de oude houten interieurelementen zijn overschilderd in dezelfde witte verf: de 19de-eeuwse trapomlijsting, de binnendeuren, de oude buitendeuren, deuromlijstingen, de vensters en hun beslag en tenslotte de houten schoorsteenmantels. Dit is een weinig passende afwerkingslaag. De afwerkingslagen van voornamelijk de trapomlijsting en schoorsteenmantel maar ook het andere waardevolle schrijnwerk zouden op langere termijn hersteld kunnen worden naar een passendere kleurstelling. Er zou stratigrafisch kleuronderzoek uitgevoerd moeten worden om de oorspronkelijke kleurstelling te bepalen om zo tot een betere kleur- en materiaalkeuze te komen. (er kan namelijk ook gebruik zijn gemaakt van beits of houtimitatieschildering)

(5) Binnenschrijnwerk

Behalve het herstel van de afwerkingslagen op de **deuren** is ook herstel van het authentieke deurbeslag aan de orde. Storend recent deurbeslag wordt best vervangen door nieuw beslag naar historisch model. Bij voorkeur wordt voor het nieuwe deurbeslag gekozen voor eenzelfde model als de andere paneeldeuren zodat ze een samenhang vertonen.

Het schrijnwerk van de **vensters** en de ijzeren glasroeden bevinden zich in redelijke staat. De witte verflaag aan de ijzeren roedeverdeling schilfert wel lichtjes af, ook de mastiek is verouderd. Storende overschilderingen van het beslag worden best verwijderd. Punctueel herstel van het binnenschrijnwerk en de vensters is nodig, alsook onderhoud van het hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...). Op de verdieping zit één ruitje met een barst in. Bij herstelling van het glaswerk is het belangrijk om opnieuw getrokken beglazing te gebruiken.

De **trappen** zelf verkeren in goede staat. Punctueel herstel zal hier volstaan. Een preventief curatieve houtbehandeling is aangewezen voor het trappenhuis. Grote zorg moet gedragen worden voor de beglaasde kelderwand. Wanneer een geribde ruit breekt wordt dit best vervangen met beglazing van hetzelfde type en model.

(6) Schoorsteenmantels

De schouwen bevinden zich in goede staat, op termijn punctueel herstel van houten schouwmantels en het herstel van de kleurstelling.

afb. 88: Erg roestig deurbeslag (zolder).

afb. 89: Erg roestig dakvlakvenster (zolder).

afb. 90: Beschadiging aan de wandbepleistering en cementopvullingen (zolder).

afb. 91: Barsten in pleisterlaag, scheidingsmuur (zolder).

04.02.03 ZOLDER

Alle houten structuren moeten nagezien worden, preventief en curatief behandeld worden tegen insecten en schimmels, ook al werd het dak al vernieuwd. De hoofdbalken, gordingen en nokbalk, moeten zeker op de koppen punctueel gecontroleerd worden om zeker te zijn dat ze niet t.g.v. vochtdoorslag aangetast zijn. Als men de schouwen toch niet meer gebruikt kan men deze best bovendaks dichtmaken, gezien de schade die de insijpelende regen kan veroorzaken aan het metselwerk van de schouwen.

De scheidingsmuren, binnenwanden van de traphal en de borstweringsmuren hebben nog de oude bepleistering en zijn wit gekalkt. Barsten in het pleisterwerk dienen hersteld te worden. Punctueel herstel van de afwerkingslagen en opnieuw wit kalken van het opgaand muurwerk, met traditionele materialen en technieken. Op enkele plaatsen werden herstellingswerken aan de bepleistering uitgevoerd met cementering. De cementering dient men te verwijderen en te herstellen. Het aansmeren met cementering moet men in de toekomst vermijden. Het opgaand metselwerk wordt op termijn bij voorkeur opnieuw gekaleid.

Punctueel herstel van schrijnwerk en onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...). Het dakvlakvenster aan de voorgevel is sterk verroest en dient ontroest en behandeld te worden. Eveneens het deurbeslag van de zolderdeur dient behandeld te worden. Het schilderwerk van de houten 19de-eeuwse opgeklampte deur is plaatselijke verweerd door ouderdom.

De plankenvloer bevindt zich zover zichtbaar (in hal) in goede toestand hoewel de staat niet helemaal kon onderzocht worden door isolatiemateriaal dat grotendeels het vloeroppervlakte bedekt. Bij het herstel van het dak wordt deze best weggenomen en wordt het dak op een duurzamere manier geïsoleerd. De houten plankenvloer dient dan gereinigd te worden. Lacunes in houten vloeren aanvullen met planken naar historisch model, met behoud van bouwsporen.

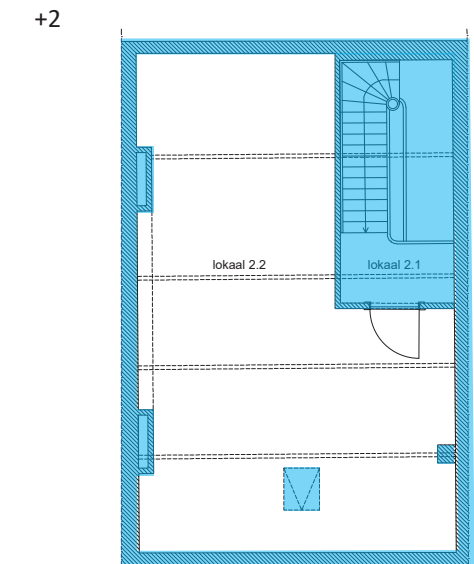
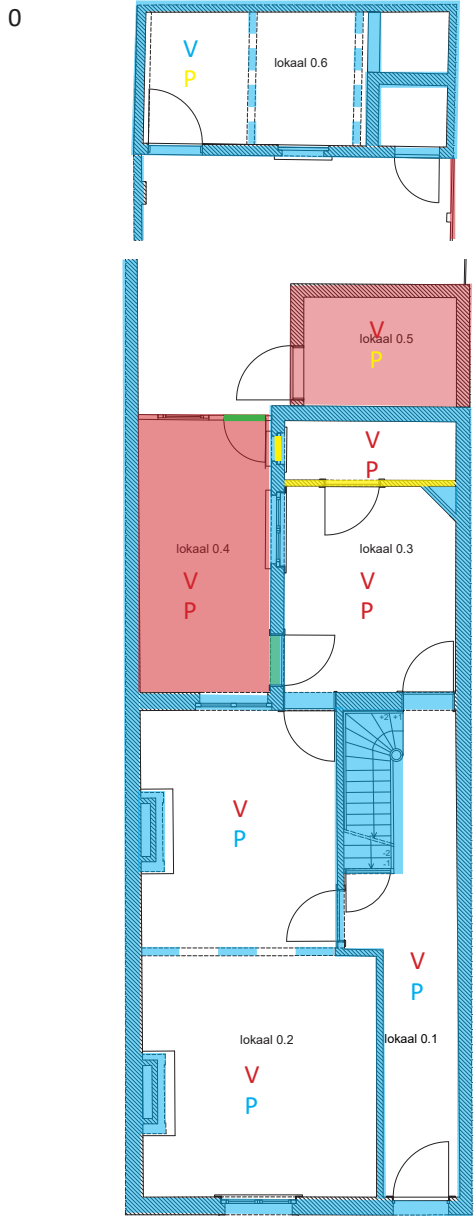
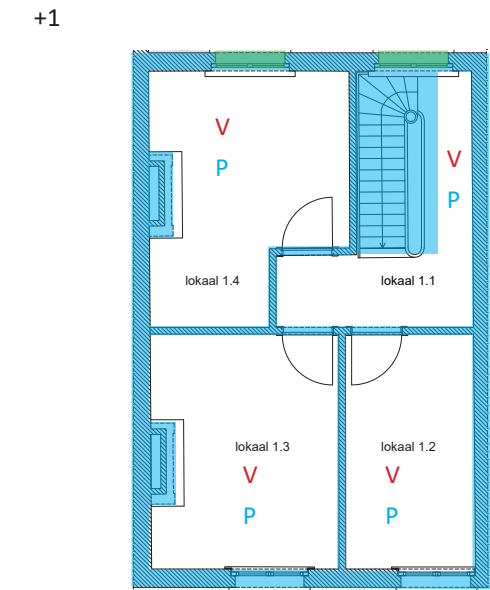
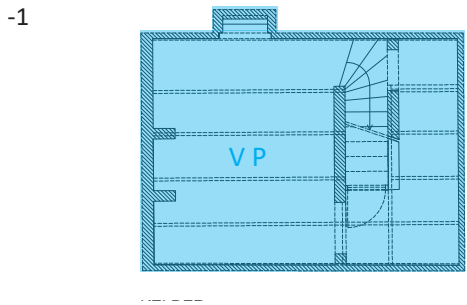
HOOFDSTUK 05

SYNTHESE WAARDESTELLING

- Hoge erfgoedwaarde: behoud noodzakelijk
- Positieve erfgoedwaarde: behoud wenselijk
- Indifferente erfgoedwaarde:
aangepaste vervanging mogelijk
- Geen erfgoedwaarde & beeldverstorend:
elementen dienen verwijderd
of vervangen te worden
- V

Waardebepaling vloer
- P

Waardebepaling plafond

Elementen in het **blauw ingekleurd** zijn ruimtes, gevels, muurmassieven en interieuronderdelen met grote erfgoedwaarde uit de 19de-eeuwse en vroeg 20ste-eeuwse bouwfases. In deze ruimtes zijn verschillende authentieke interieurelementen aanwezig en/of bleef de ruimteconfiguratie nagenoeg ongewijzigd bewaard. Blauw ingekleurde elementen zijn beeldbepalend voor het gebouw en moeten in functie van het behouden van de erfgoedwaarde van het gebouw bewaard of in geval van aanpassing ondubbelzinnig afleesbaar blijven. De **groen ingekleurde** elementen hebben een positieve erfgoedwaarde, wat wil zeggen dat de elementen bijdragen aan de architectuurhistorische waarde van het gebouw en/of de ensemblewaarde van het interieur maar veranderingen hebben ondergaan. Met dergelijke elementen wordt behoedzaam omgegaan en aanpassingen dienen met respect te gebeuren. Elementen met een **gele inkleuring** hebben geringe erfgoedwaarde. Door de vele veranderingen hebben ze ingeboet aan authenticiteit. Het aanpassen van deze elementen moet gebeuren met respect voor de elementen met grote erfgoedwaarde. Elementen in het **rood ingekleurd** hebben geen erfgoedwaarde tot beeldverstorend en worden bij voorkeur verwijderd of vervangen om de erfgoedwaarde te herstellen.

Grote erfgoedwaarde

- Bewaard hoofdvolume met aanbouw (uit 1889) onder zadeldak, bedekt met Vlaamse pannen
- Bewaarde gevelordonnantie voor- en achtergevel, in samenhang met de andere woningen 11 t.e.m. 17
- Bewaarde 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur (woningen nr. 11 t.e.m. 17), met integraal behoud van schrijnwerk inkomdeur met bovenlicht, vensters met oude roedeverdeling, getrokken beglazingen, vensterluiken, blauwe hardstenen dorpels, schoenschraper, muurankers, houten kroonlijst op klossen, bakstenen zaagtandfries en rood beschilderd voegwerk
- Behoud van typologische aanbouw onder zadeldak met rode Vlaamse pannen en houten luikjes in de kopse gevel
- Behoud van typologische tuinberging, in samenhang met de andere woningen 11 t.e.m. 17
- Bewaarde ruimteconfiguratie van 19de-eeuwse kern
- Bewaarde laat 19de-eeuwse dakstructuur
- 19de-eeuwse houten trappenhuis, inclusief versierde trappaal en balusterleuningen, bordes met plankenvloer en bepleisterd onderhoud en glazen trapwand met geribde ruiten (aan kelder)
- Originele 19de-eeuwse kelderruimte met bakstenen trap, tussenmuur met boogopening, troggewelven en bakstenenvloer
- Originele 19de-eeuwse houten schouwmantels in empire stijl
- Originele 19de-eeuwse paneeldeuren met/ of zonder bewaard deurbeslag (o.a. scharnieren, deurkrukken, sleutelplaats en sleutel) en deuromlijstingen
- Originele 19de-eeuwse vensters, inclusief raambeslag met espagnoletsot, ijzeren galsroeden en getrokken beglazingen
- Originele 19de-eeuwse plankenvloeren
- 19de-eeuwse afwerkingslagen in kalkpleister of kalei (wanden)

Positieve erfgoedwaarde

- Vlak bepleisterde plafonds
- Gerekupereerde deuren niet meer op originele plaats maar in nieuwe aanbouwen (bij verbouwingen te recuperen)
- Vensters naar historisch model (verdieping, achtergevel)
- Deuren naar historisch model (aانبouw keuken)
- Aangepaste schouwmantel (keuken)

Indifferente erfgoedwaarde

- Aangepast deur- en vensterbeslag

Geen erfgoedwaarde & beeldverstorend

- Aangepast metselwerk in halfsteensverband (i.p.v. kruisverband)
- Valse binnenwand (badkamer) en interieurafwerking aanbouw (keuken en badkamer)
- Vernieuwde vloerbekledingen in linoleum/vinyl (mogelijk is de houten plankenvloer op verdieping hieronder bewaard)
- Vernieuwde tegelvloer (begane grond)
- Modern schrijnwerk: schildersdeur en vierkantig venster (badkamer)
- Betonplaten (tuin)

05.01 ALGEMENE APPRECIATIE EXTERIEUR

Begijnhofwoning nr. 11 hoort samen bij de huizengroep nrs. 11 tot en met 17 die op het einde van de 19de eeuw - begin 20ste eeuw werden opgetrokken naar de typologie van de toenmalige stadswoning. Ze vormen een representatief voorbeeld van 19de-eeuwse stadswoningen. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen 11 t.e.m. 17. De gevelordonnantie sluit aan bij de toegepaste eenheidsarchitectuur, qua materiaalgebruik en vormgeving en zijn beeldbepalend voor het Turnhoutse begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevelelementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze huizengroep.

Belangrijke elementen i.f.v. het behoud van de erfgoedwaarde zijn:

- Behoud van de gevelordonnantie
- Behoud van het buitenschrijnwerk van de vensters met ijzeren roedeverdeling en deuren, inclusief het beslag, de getrokken beglazingen, luiken en bovenlicht
- Behoud van kleine erfgoedelementen zoals restanten van de schoenschrapper, plaatje met huisnummer en muurankers (verwijderen van recente huisnummer)
- Behoud van rood beschilderd voegwerk
- Behoud van gevelankers
- Behoud van de houten kroonlijst op klossen en bakstenen zaagtandfries
- Behoud van dorpels in blauwe hardsteen en geprofileerde vertandingen onder de vensterdorpels
- Behoud van bedaking in Vlaamse pannen en 19de-eeuws dakvlakvenster

De **aanbouw** van deze woning, vormt één geheel met de aanbouw van nr. 12. Dergelijke haakse aanbouw onder zadeldak met luiken in de kopse gevel komt voor bij de ganse reeks van deze woningen nr. 11 t.e.m. 17. Deze 19de- vroeg 20ste-eeuwse aanbouwen dragen een ensemblewaarde en dienen bewaard te blijven. De recente kleine aanbouw onder licht aflopend dak en de veranda wordt bij voorkeur gesloopt (of uitdoofbeleid voor opgesteld). Deze aanbouwen dateren uit de tweede helft van de 20ste eeuw en verstoren de esthetische, landschappelijke en historische waarde van de begijnhofwoning. Juist omdat deze woning in een groter groepsgeheel past waarbij al de andere tuinbergingen en aanbouwen ook nog aanwezig zijn, is het belangrijk om dit collectief geheel te behouden en dus moet men er rekening met houden dat de volumes van de aanbouwen niet verder mogen aangepast worden als ze een afwijkend patroon tot gevolg hebben t.o.v. de andere identieke woningen uit deze rij. Daarom wordt bij voorkeur de latere aanbouw onder plat dak gesloopt. Ook is het belangrijk indien men gevel opnieuw zou metsen rekening houdt met het origineel metselverband, de zijgevel van de aanbouw werd namelijk in de 20ste- eeuw hermetst in halfsteensverband in plaats van kruisverband.

De **tuinberging** achterin de tuin vormt een ensemble met de tuinbergingen van woningen nrs. 11 t.e.m. 17. Zij vormen onderdeel van een rij tuinbergingen, wiens typologie zij eveneens volgen. Deze worden als waardevol gequoteerd.

De **bakstenen tuinmuur** tegen de scheidingslijn met woning nr. 10 wordt als waardevol gequoteerd. De bakstenen tuinmuur is gemetst in kruisverband met kalkmortel. De tuinmuur dient behouden en plaatselijk hersteld te worden met kalkmortel. De recente afsluiting in betonplaten, tegen de perceelsgrens met woning nr. 12, heeft geen erfgoedwaarde en wordt bij voorkeur vervangen door een beukenhaag.

05.02 ALGEMENE APPRECIATIE INTERIEUR

De planopbouw van de woning is nog in zijn originele staat, met uitzondering van de kleine uitbreiding aan de aanbouw (onder aflopend dak) en de samenvoeging van de twee ruimtes op de begane grond van het hoofdvolume. Dit is bij andere 19de-eeuwse - vroeg 20ste eeuwse woningen op het begijnhof niet altijd het geval en dus is het belangrijk om deze typische planindeling maximaal te respecteren.

In de ganse woning moeten de houten **draagvloeren**, d.w.z. authentieke kepers en vloerplanken maximaal gerespecteerd worden. Enkel op de zolderverdieping ligt een deel van de originele plankenvloer zichtbaar. Op de begane grond en verdieping is de vloer bedekt met vinyl of linoleumvloerbekleding of reeds vervangen met een nieuwe tegelvloer. De recente tegels en linoleum/ vinyl hebben geen historische waarde en passen niet in deze woning. De recente vloerbekleding moet verwijderd worden en er wordt bij voorkeur terug een houten vloer gelegd op de verdieping. Men voert best hiervoor materiaaltechnisch vooronderzoek uit om na te gaan of dat de originele afwerkingslagen onder de recente bekledingen bewaard zijn gebleven en te herstellen zijn. De recente vloertegels op de begane grond worden bij voorkeur vervangen met meer passende witzwarte cementtegels in dambordpatroon of houten plankenvloer in het salon- en eetkamer.

De schouwhaarden en authentieke **schouwmantels** zijn in de twee kamers behouden op de begane grond en verdieping. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en een haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming ‘per kamer’ en als architecturaal centrum van het lokaal. Dit geldt ook voor het bouwspoor van de hoekschouw in de aanbouw.

Bijzondere aandacht gaat naar het **binnenschrijnwerk** van de beglaasde kelderwand, waarvan de glasroeden en geribde ruiten belangrijke te behouden erfgoedelementen zijn. Dit geldt tevens ook voor de beglaasde binnendeuren met geribde ruiten. De wanden dienen bij voorkeur vlak bepleisterd te blijven en in een lichte kleur geschilderd te worden.

Diverse veel terugkomende en eerder onopvallende **interieuronderdelen** lijken op het eerste zicht onbelangrijk maar moeten toch zeker behouden worden omdat ze wel degelijk een bepaalde bouwhistorische waarde hebben:

- Houten (beglaasde) binnendeuren met geribde ruiten, incl. beslag en omlijsting. Bij voorkeur wordt de oorspronkelijke afwerkingslaag naar resultaten van stratigrafische onderzoek hersteld of wordt herschilderd.
- Muur- en plafondbepleistering: ook al werd dit niet kamer per kamer geanalyseerd: men mag er vanuit gaan dat een groot deel van de bepleistering nog (deels) oorspronkelijk is. Men moet deze trachten te behouden en te sparen bij het aanpassen van de technische installaties door eerder te kiezen voor een plaatsing in opbouw i.p.v. het inslijpen van leidingen en buizen zoals we vandaag gewoon zijn.
- Decoratieve espanjoletsloten en het schrijnwerk van de vensters en beglazingen (zie ook trapwand aan keldertrap)
- Houten doorlopende trap en bakstenen keldertrap, bij restauratie zou men wel best nazien of onder de witte verflagen op de houten trap nog andere verf- of beitslagen aanwezig zijn.
- Troggewelven en bakstenenvloer (kelder)

Voor het herstel van de erfgoedwaarden en de ruimteconfiguratie van de begijnhofwoning zou men volgende deuropeningen bij voorkeur herstellen:

- Heropenen van gedichte deuren tussen de inkomhal en voorste kamer. De originele paneeldeur is mogelijk ter plaatse behouden en wordt indien gewenst hersteld voor gebruik.

Bij herstel of restauratie van de interieurs is het algemeen van belang om vast te houden aan de 19de-eeuwse - vroeg 20ste eeuwse burgerlijke architectuur omdat daar uitwendig en inwendig nog een groot aantal karakteristieken herkenbaar van zijn.

HOOFDSTUK 06

BIBLIOGRAFIE

06.01 LITERATUUR**(1) Gedrukte bronnen**

- S. DeSadeleer en G. Plomteux, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.
- C. D’haese, Het 19de-eeuwse herenhuis als ontwerpopgave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue, 2011-2012.
- G. Vlaemynck, Pastorieën en pastoorswoningen te Brugge (1802-1914): een vergelijking tussen het centrum en de periferie, Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, 2007-2008.

(2) Rapporten

- ARAT architecten, Landschapsbeheersplan begijnhof Turnhout, 2014.
- ARAT architecten, Woningbeheersplan begijnhof Turnhout, 2016-2017.

(3) Websites

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Begijnhof [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122152>, geraadpleegd op 04-04-2022.
- ‘Begijnhof Turnhout: Beschermd monument van 27-05-2015 tot heden’, Agentschap Onroerend erfgoed, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9758>, geraadpleegd op 4 april 2022.
- Delcampe beeldbank: <https://www.delcampe.net/nl/verzamelingen/>
- Geoportaal: <https://geo.onroenderfgoed.be/>
- KIK-IRPA beeldbank: <http://balat.kikirpa.be/intro.php>
- TENEO beeldbank, KUL

06.02 ARCHIVALIA**(1) Stadsarchief Turnhout, Historische kaarten en plannen**

- Kaart met zicht op het kasteel en het begijnhof, s.n., 1642. Papier, pen, aquarel. 56,5 x 38 cm.
- Gravure van Vostermans uit ca. 1667. Papier. 52 x 37,5 cm.

(2) Rijksarchief België, Kaarten en plannen

- Primitieve kadasterkaart, 1834, Turnhout, 4de afdeling, sectie Q.

(3) Kadasterarchief, provincie Antwerpen

- Mutatieschetsen, Turnhout, 4de afdeling, sectie Q, perceel 534.